

TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ DERGİSİ <i>Tekirdağ NKÜ Law Faculty Journal</i> 		Araştırma Makalesi / Research Article 10.51562/nkuhukuk.1758294 https://dergipark.org.tr/tr/pub/nkuhukuk Gönderim/ Received: 05.09.2025 Kabul/ Accepted: 24.05.2026
Yıl/Year 2026		

KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKA AYKIRI OLARAK VERİLMESİ SUÇUNUN SAĞLIK MESLEK MENSUPLARI AÇISINDAN SUÇ TEORİSİ BAĞLAMINDA İRDELENMESİ

Makbule Taymur, Berrin Taymur**

ÖZ

Hukukun görece statik yapısına karşın toplum hayatı sürekli değişen ve gelişen bir dinamizme sahiptir. Özellikle toplumsal hayatta yaşanan teknolojik ilerleme ve dijitalleşme süreçleri, kişisel verilerin kurumlar tarafından sistematik bir şekilde toplanmasını mümkün kılmıştır. Bu durum, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edilme riskini artırarak kişisel verilerin korunması gerekliliğini gündeme getirmiştir. Bu kapsamda dijitalleşmeden etkilenen alanlardan biri de hiç şüphesiz sağlık hizmetleridir. Zira hastalar, sağlık hizmetinden yararlanabilmek amacıyla kişisel verilerini hekimler, diğer sağlık meslek mensupları ve kimi zaman hastane yöneticileri de dahil olmak üzere birçok kişiyle paylaşmak zorunda kalmaktadır. Hasta ile hekim arasında kurulan bu güven ilişkisi son derece hayati bir önem taşımaktadır. Söz konusu verilerin hukuka uygun bir sebep bulunmaksızın üçüncü kişilere açıklanması, fiilin niteliğine göre 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 136. maddesinde düzenlenen kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya yayma suçunu gündeme getirecektir. Bu çalışma, söz konusu suçta sağlık meslek mensupları nezdinde suç teorisi bağlamında incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kişisel Veri, Hekimlerin Veri Saklama Yükümlülüğü, Verileri Hukuka Aykırı Verme ve Ele Geçirme, Sır, Özel Hayat.

* Makbule Taymur LL.M. Bouremouth University (e-posta: makbuletaymur@gmail.com , ORCID: 0000-0009-0003-5423-8209)

* Berrin Taymur LL.M. Kırklareli Üniversitesi (e-posta: berrintaymur@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7207-2535)

THE OFFENCE OF UNLAWFUL DISCLOSURE OF PERSONAL DATA AND HEALTHCARE PROFESSIONALS: AN ASSESSMENT WITHIN THE FRAMEWORK OF CRIMINAL LAW THEORY

Makbule Taymur^{}, Berrin Taymur^{*}*

ABSTRACT

Despite the relatively static nature of law, social life possesses a constantly changing and evolving dynamism. In particular, technological advancements and digitalization processes in social life have made it possible for institutions to systematically collect personal data. This situation increases the risk of violations of individuals' fundamental rights and freedoms, bringing the necessity of protecting personal data to the forefront. One area undoubtedly affected by digitalization is healthcare. Patients are forced to share their personal data with many people, including physicians, other healthcare professionals, and sometimes hospital administrators, in order to access healthcare services. This relationship of trust established between patient and physician is of vital importance. Disclosure of this data to third parties without a legally justifiable reason will, depending on the nature of the act, constitute the crime of unlawfully disclosing or disseminating personal data, as defined in Article 136 of the Turkish Penal Code No. 5237. This study examines this crime within the context of criminal theory, particularly in relation to healthcare professionals.

Keywords: Personal Data, Data Retention Obligation of Physicians, Unlawful Transfer and Seizure of Data, Secret, Private Life

^{*} Makbule Taymur LL.M. Bouremouth University (e-posta: makbuletaymur@gmail.com, ORCID: 0000-0009-0003-5423-8209)

^{*} Berrin Taymur LL.M. Kırklareli Üniversitesi (e-posta: berrintaymur@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7207-2535)

Extended Summary

Despite the relatively static structure of the law, social life possesses a dynamism that is constantly changing and developing. Technological progress and digitalization processes have made it possible for institutions to systematically collect personal data, bringing the necessity of protecting this data to the forefront of legal discourse. Healthcare services are profoundly affected by this digitalization. When individuals seek medical treatment, they enter a multidimensional relationship that requires the disclosure of their most intimate and sensitive information, such as their disease history, sexual life, and psychological state. This dynamic underscores the critical importance of the trust relationship between the patient and the healthcare professional. If patients harbor concerns that their privacy might be violated, they may withhold crucial information or avoid seeking healthcare altogether, directly impacting the effectiveness of their treatment. The disclosure of such data to third parties without a lawful reason brings into question the offense of unlawfully giving or disseminating personal data, regulated under Article 136 of the Turkish Penal Code (TCK) No. 5237. This study comprehensively examines this crime from the perspective of criminal theory, focusing specifically on the legal and ethical liabilities of healthcare professionals.

According to Article 3 of the Personal Data Protection Law No. 6698, personal data is broadly defined as any information relating to an identified or identifiable natural person. In the context of medical law, personal data encompasses information obtained by healthcare professionals due to a disease that the patient would not want to be heard or learned by others. This includes the disease type, diagnosis, treatment, patient history, psychiatric symptoms, physical attributes, X-rays, and even the mere fact that the patient visited a hospital or their identity. Subjective criteria are essential in determining what constitutes data the patient would not want to be known; it relies on the patient's personal preferences rather than an objective societal standard. The legal value protected by TCK Article 136 encompasses the right to privacy, the confidentiality of private life, and the specific right to the protection of personal data. Specifically in the healthcare context, this protection extends beyond privacy to safeguarding the individual's right to health and the broader society's right to health, ensuring people are not discouraged from seeking medical assistance due to privacy concerns.

The material elements of the crime regulated under TCK Article 136 consist of the act, the perpetrator, the victim, and the subject matter. The act is defined through alternative actions: giving, disseminating, or seizing personal data unlawfully. It is classified as a danger crime,

meaning that the completion of the crime does not require any actual harm to occur to the subject; the mere risk or exposure is sufficient. For healthcare professionals, the acts of transferring data to a third party or making data accessible to multiple individuals are the most common. The crime can be committed by anyone and is not classified as a special crime. However, healthcare professionals often become perpetrators due to their direct access to sensitive data during their duties. The victim is generally the patient whose data is exposed. Special complexities arise when the victim is a child. The law must balance the child's right to privacy with the parents' right to be informed about their child's health, such as in delicate cases involving pregnancy or when a child over fifteen requests gynecological intervention. The explicit subject matter of the crime is the personal data itself.

Regarding the mental element, the crime under TCK Article 136 does not have a negligent form and can only be committed with direct intent. Therefore, if a physician inadvertently leaves a patient's file in a visible place, resulting in data exposure, they cannot be held criminally liable under this specific article due to the lack of intent. Furthermore, the explicit inclusion of the phrase "unlawfully" in the legal definition indicates that the perpetrator must act with the consciousness and will that their actions are against the law. This specific requirement of a special legal contradiction precludes the possibility of committing the crime through conditional intent. The perpetrator must act knowing that their disclosure constitutes a legal violation and willfully proceed with giving, disseminating, or seizing the data.

Several legal circumstances can eliminate the unlawfulness of the act. If a patient explicitly or implicitly consents to the disclosure of their personal data prior to the act, the element of unlawfulness is removed. In medical practices like consultations, where multiple physicians discuss a case, implicit consent is debated, but ensuring anonymity or securing explicit consent is heavily preferred for non-urgent matters to avoid liability. Furthermore, healthcare professionals are bound by certain legal obligations that supersede the duty of confidentiality. For instance, TCK Article 280 imposes a mandatory duty on health professionals to report to authorities if they encounter signs indicating a crime has been committed. Similarly, public health laws require the reporting of certain infectious diseases, prioritizing public safety over individual privacy. A physician may also lawfully disclose patient data to exercise their right of defense, such as when facing a medical malpractice lawsuit, provided the disclosure is strictly relevant and proportionate to the dispute.

The Turkish Penal Code outlines severe aggravating circumstances for this offense. TCK Article 137 stipulates that if the crime is committed by a public official abusing their

authority, or by someone abusing the convenience provided by a specific profession, the penalty is increased by half. This is highly relevant for healthcare professionals, as their access to sensitive data is facilitated directly by their profession. Additionally, following a 2019 amendment, TCK Article 136/2 doubles the penalty if the data involves the recorded statements or images of victims of sexual abuse or assault taken during investigations. In terms of culpability, the state of necessity can eliminate culpability if a physician discloses data to protect a superior legal interest. A prominent example is informing a third party who is at severe risk of contracting a life-threatening disease like HIV from a patient, thereby protecting the third party's fundamental right to life despite the patient's lack of consent.

The crime is susceptible to attempt if the execution of the act can be divided into parts, such as intercepting mailed patient photographs before they reach unauthorized persons. General rules of complicity apply fully, meaning individuals assisting or instigating the healthcare professional can also be punished. Regarding the concurrence of crimes, there is no stepping-stone relationship between unlawfully recording personal data and unlawfully disseminating it. They are evaluated based on the plurality of acts, potentially leading to real or ideal concurrence depending on the perpetrator's sequence of actions. The crime is prosecuted *ex officio*, meaning the investigation and prosecution do not depend on a formal complaint from the victim. The base penalty for this crime ranges from two to four years of imprisonment. Comparative legal systems, including Italian, German, French, and English law, uniformly recognize the paramount importance of medical confidentiality and strict data protection. These jurisdictions universally penalize the unauthorized disclosure of patient data, allowing exceptions only under strict conditions such as overwhelming public interest or imminent danger. The obligation of healthcare professionals to protect patient data is a cornerstone of modern healthcare delivery and is rigorously protected by criminal law.

GİRİŞ

Bireyler, tedavi olmak amacıyla sağlık kuruluşlarına başvurdıklarında yalnızca tıbbi müdahale sürecine dâhil olmamakta, aynı zamanda özel hayatlarına ilişkin en mahrem bilgilerin ifşasını da içeren çok boyutlu bir ilişki ağına girmektedirler. Zira kişinin yalnızca kendinde saklı tuttuğu, kimi zaman en yakın çevresiyle dahi paylaşmadığı hastalık geçmişi, cinsel hayatı, ruhsal durumu gibi son derece hassas nitelikteki bilgiler, sağlık kuruluşuna başvurulmasıyla birlikte sağlık mesleği mensuplarının bilgi alanına dâhil olmaktadır. Bu durum, hasta ile sağlık mesleği mensupları arasında kurulacak güven ilişkisinin ne denli hayati olduğunu göstermektedir. Öyle ki hasta mahremiyetine yönelik olası bir ihlal endişesi, bireyin sağlık hizmeti almaktan tümüyle vazgeçmesine veya tedavi sürecine dair kritik bilgileri eksik ya da yanıltıcı biçimde beyan etmesine neden olabilmektedir. Bu sebeple, sağlık hizmetine başvuran her birey, kendisiyle paylaşılan sırların ve kişisel verilerin hekimler ve diğer sağlık çalışanları tarafından hukuken ve etik açıdan korunacağı güvencesine sahip olmalıdır. Nitekim hasta tarafından paylaşılan bilgilerin korunması, yalnızca bireyin mahremiyet hakkının tesisi açısından değil, aynı zamanda etkili bir tanı ve tedavi sürecinin sağlanabilmesi bakımından da zorunludur.

Bu noktada, hasta mahremiyetinin korunmasına yönelik hukuki mekanizmalar arasında ceza hukukunun özel bir ağırlığa sahip olduğu gözlemlenmektedir. Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 136. maddesinde düzenlenen “verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme” suçu, kişisel verilerin yetkisiz kişilere aktarılması ya da elde edilmesini müeyyidelendirmek suretiyle bu mahremiyetin ceza hukuku bakımından korunmasına hizmet etmektedir. Özellikle sağlık hizmeti sunan kişilerin görevleri sırasında ulaştıkları bilgiler bakımından taşıdıkları hassas konum, bu suçun hem teorik hem de uygulamadaki önemini artırmaktadır.

Bu çalışmada, hasta mahremiyetinin ceza hukuku çerçevesinde korunması sorunu, sağlık mesleği mensuplarının sorumluluğu bağlamında ele alınacaktır. İlk bölümde kişisel veri kavramı genel hatlarıyla açıklanacak; verinin korunmasına yönelik anayasal ve yasal dayanaklar üzerinde durulacaktır. İkinci bölümde ise sağlık hizmeti sunan kişiler bakımından Türk Ceza Kanunu'nun 136. maddesi kapsamında kişisel verilerin hukuka aykırı olarak verilmesi suçu, suç teorisinin temel unsurları ışığında analiz edilecektir. Bu kapsamda suçun maddi ve manevi unsurları, fail ve mağdur ilişkisi, hukuka uygunluk nedenleri ile norm çatışmaları detaylı biçimde incelenecek, özellikle mesleki yükümlülük ile ceza sorumluluğu arasındaki dengeye odaklanılacaktır.

I. KİŞİSEL VERİ KAVRAMI

6698 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kanunu m. 3'te kişisel veri kavramı “*Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*” olarak tanımlanmaktadır¹. Bu tanımdan hareketle, kişisel veri kavramı, kişinin diğer kişilerden ayırt edilmesini sağlayan, kendisine, ailesine ya da mesleğine ilişkin her türlü bilgiyi içinde barındırmaktadır². Kişisel veri tanımlarken, kişisel veri kapsamına giren hususların tahdidi suretle tek tek sayılması yerine genel bir tanımlamanın yapılmış olması kişisel verilerin korunması bakımından önemlidir³. Ayrıca, tüzel kişilere ait bilgilerin kişisel veri olarak kabul edilemeyeceği de ilgili madde metninde açıkça ifade edilmektedir.

Kişisel veri kavramı, toplumların varoluşundan bu yana var olan bir olgudur. Günümüzün dijital çağında ise teknolojik ilerlemelerle birlikte kişisel verilerin korunması önemini giderek artırmıştır⁴. Özellikle de kişisel veriler üzerinde teknolojik gelişmelerin sunduğu imkân ve kolaylıklardan yararlanılarak hukuka aykırı eylemlerin gerçekleştirilebileceği ve bu yolla bireylerin mağdur edilebileceği, ayrıca bu durumun bireylerin temel hak ve özgürlüklerini ciddi şekilde ihlal edebileceği hususundaki farkındalık, kişisel verilerin korunmasının gerekli bir alan olarak kabul edilmesine yol açmıştır⁵.

Toplum hayatı, özellikle teknolojik ilerleme ve iletişim imkânlarının gelişmesiyle birlikte sürekli değişen ve dönüşen bir dinamizme sahiptir. Nitekim toplumsal hayatta meydana

¹ Benzer tanımlar için bkz.; Lütfü Cihan Gülmez, ‘Kişisel Verilerimiz Korunuyor mu?’ (2011) 6 (59) *Terazi Hukuk Dergisi* 57, 58; Abdulhakim Yıldız, ‘Kişisel Verilerin Korunması ile İlgili Cezai Düzenlemeler’ (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Ufuk Üniversitesi 2022) 6; Elif Kandilli, ‘Sağlık Hukukunda Etik Açısından Kişisel Veriler ve Mahremiyet Hakkı’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi 2019) 4; Elif Erdoğan, ‘6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Açık Rıza’ (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Yeditepe Üniversitesi 2022) 30; Mehmet Gürler, ‘Türk Ceza Kanunu’ndaki Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Suçlar Bakımından Hukuka Uygunluk Sebepleri’ 2025 11(2) *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 980.

² Esra Karataş, ‘Çocukların Kişisel Verilerinin İşlenmesinde Açık Rıza ve Yaş Sınırına İlişkin Mukayeseli Bir İnceleme’, 2025 16 (64) *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 232; Sena Karaduman İşlek, ‘Kişisel Verilerin Korunması Hakkı: Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Maltepe Üniversitesi 2020) 4; Kandilli (n 1) 6; Betül Gamze Boga, ‘Ceza Muhakemesinde Kişisel Verilerin Korunması’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Necmettin Erbakan Üniversitesi 2021) 3.

³ İsmail Çağlar, ‘Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu (TCK m.136)’ (Adalet Yayınları 2024) 14; Türkan Pelin Uzun, ‘Sağlık Hizmetlerinde Kişisel Verilerin Korunması’ (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi 2021) 11.

⁴ Hande Seven, ‘Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu (TCK m.136)’ (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi 2021) 4; Dülger (n 4) 102; Şimşek Küçükbasmacı (n 4) 5; Çağlar (n 3) 33; Kandilli (n 1) 2.

⁵ Murat Volkan Dülger, ‘Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Bağlamında Kişisel Verilerin Ceza Normlarıyla Korunması’, (2016) 3 (2) *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 103; Gözde Şimşek Küçükbasmacı, ‘Sağlık Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Ab Mevzuatı ile Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi 2022) 5.

gelen teknolojik gelişmelerle birlikte, kişisel verilerin kurumlar tarafından sistemli bir şekilde toplanmaya başlanması, kişisel verilerin korunması gerekliliğini ortaya çıkarmış; bunun yanında, söz konusu korumanın nasıl yapılacağı sorununu gündeme getirmiştir⁶. Temel olarak kişisel verilerin korunmasına ilişkin sorunun ortaya çıkmasının nedeni, ilgili verilerin açıklanmasının kişiye zarar verebilecek potansiyel riskler taşımasıdır⁷. Esasında kişisel verilerin toplanmasıyla amaçlanan, bilgileri toplanan kişilerin yararını gözetmekle birlikte genel anlamda toplumsal faydanın da sağlanmasına yöneliktir. Tıp hukuku kapsamında bu fayda, kişinin tedaviye erişim sağlayabilmesi ve tedavinin bütüncül bir şekilde tamamlanabilmesi, toplumda rastlanan mevcut hastalıkların takibinin kolaylaştırılması, hastalıkların türü, yolları, tipi, yaygınlığı ve bu hastalıklarla mücadelede ihtiyaç duyulan önlemlerin ve korunmaya yönelik tedbirlerin belirlenmesinin kolaylaştırılması, bu hastalıklara karşı mücadele stratejilerinin saptanması, insan yararı ve kamu sağlığı açısından ulusal sağlık politikalarının şekillendirilmesine rasyonel bir temel sağlanması olarak sıralanabilir. Ancak bu faydanın yanında çoğu zaman kişisel verilerin toplanmasının zararlarının bulunduğu da görülmektedir⁸.

II. “KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKA AYKIRI OLARAK PAYLAŞILMASI SUÇUNUN” SAĞLIK MESLEK MENSUPLARI AÇISINDAN SUÇ TEORİSİ BAĞLAMINDA İRDELENMESİ

A. Genel Olarak

Sağlık mesleği mensuplarının ödevi etik ve hukuk kuralları çerçevesinde mesleğini icra etmektir. Hasta ile sağlık mesleği mensupları arasındaki ilişki uyarınca sağlık mesleği mensubunun, hastalığa ilişkin tanı koyma, uygulanacak tedavi usul ve yöntem hakkında hastayı aydınlatma, tedavide tıbbi teknikler kullanma, kayıt tutma gibi yükümlülüklerinin yanında, bu edimlerini icra ederken hastaya ilişkin edinmiş olduğu bilgileri saklama yükümlülüğü de bulunmaktadır⁹. Hasta ile sağlık mesleği mensupları arasındaki tedavi süreci güvene dayalı

⁶ Gizem Büşra Titrek, ‘Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunmasına Yönelik Suçlar’, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Bursa Uludağ Üniversitesi 2020) 29; Seven (n 5) 21.

⁷ Hasan Çağrı Şaşmaz, ‘5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunmasına Yönelik Suçlar’ (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Atılım Üniversitesi 2021) 20; Erdoğan (n 1) 3.

⁸ Nizamettin Aydın, ‘Tıp Ceza Hukukunda Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme ve Ele Geçirme suçu (TCK m. 136)’ (2013) 21 (2) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 7, 10; Erdoğan (n 1) 3; Mehmet Emin Özgül, *Tıbbi Yapay Zeka Uygulamalarında Kişisel Verilerin Korunması* (Seçkin Yayıncılık 2025) 162.

⁹ Mustafa Kolenoglu, ‘Sağlık Mesleği Mensuplarının Sır Saklama ve Suçu Bildirme (İhbar) Yükümlülüğü’ (Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü 2009) 16; Sinem Karasu, *Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü* (Vedat Kitapçılık 2009) 51.

olarak sürdürülmektedir¹⁰. Hastanın sağlık mesleği mensubuna güvenerek mahrem bilgilerini açıklaması, hastaya uygulanacak tedavi ve süreç bakımından önem arz etmektedir. Bu güven ilişkisinin doğal sonucu da sağlık mesleği mensubunun bu verileri saklama yükümlülüğü altında bulunmasıdır¹¹. Hastanın ölmesi veya hasta ile sağlık mesleği mensubu arasındaki ilişkinin herhangi başka bir sebeple sona ermesi, verileri saklama yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz¹². Zira sadakat yükümlülüğünden doğan bu yükümlülük ile hastanın mahremiyet alanı korunmaktadır¹³.

Esasında hekimlerin sır saklama yükümlülüğüne ilişkin birtakım mevzuat hükümleri mevcuttur. Bu düzenlemelerden ilki 1960 tarihli Tıbbi Deontoloji Nizamnamesinde yer almaktadır. Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi madde 4'te bizzat sır saklama yükümlülüğü düzenlemektedir. İlgili hükmünde, hekimlerin ve dış hekimlerinin mesleki görevlerini ifa ettikleri sırada edindikleri sırları, yasal bir zorunluluk olmadıkça açıklayamayacakları belirtilmektedir. Ayrıca vakaların mesleki toplantılarda veya bilimsel yayınlarda bahsedilmesi durumunda, hastanın kimliğinin gizli tutulması gerektiği de açıkça ifade edilmiştir. Bu bağlamda hekimler ve dış hekimleri, mesleklerini icra ederken hastalarının mahremiyetini korumak ve edindikleri sır niteliğini haiz bilgileri ilgisiz kişilerle paylaşmamak konusunda mesleki yükümlülüğe sahiptirler. Hasta Hakları Yönetmeliği madde 5'te hastanın özel hayatının korunmasına ilişkin olarak sır saklama yükümlülüğünden bahsedilmektedir. Aynı yönetmeliğin 20. maddesinde sağlık durumu hakkında hastanın, kendisine veya yakınına bilgi verilmemesini isteyebileceği düzenlenmiştir. Yönetmeliğin 21. maddesinde mahremiyete saygı gösterilmesi gerekliliği dolayısıyla sırrın saklanması hususunda önemli ilkeler kabul edilmiştir. Hekimlik Meslek Etiği Kurallarında yer alan "Sır Saklama Yükümlülüğü" başlığının 9. maddesinde hekim, mesleğini icra ederken hastasından öğrendiği bilgileri açıklayamaz demek suretiyle hekimin sır saklama yükümlülüğüne değinilmiştir. Ancak cezai yaptırım öngörmesi açısından en etkili olan yasal düzenleme çalışmamızın konusunu oluşturan TCK'nın 136. maddesidir.

¹⁰ Ceyda Ümit, 'Hekimlerin Mesleklerinin Uygulanmasından Doğan Ceza Sorumluluğu', (2017) 8 (32) *TAAD*, 197, 233.

¹¹ Aydın (n 9) 13; Karasu (n 11) 51.

¹² Uğur Aşkın, 'Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü ile Suçu Bildirmeme Suçu Arasındaki İlişki' (2021) 11 (2) *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1368, 1371.

¹³ Mahremiyet hakkı, hastaların kendileriyle ilgili olan bilgilerinin kendi rızaları dışında hiç kimseyle paylaşılmasını öngören bir haktır. Anayasa m. 56'da yer alan sağlık hakkı bireylere sağlık hizmetlerine erişebilme ve tedavi olabilmeye imkânı sağlarken ayrıca hakkın verimli kullanılabilmesi maksadıyla bu kapsamda hasta mahremiyetine saygı duyulmasını da içine almaktadır. Bununla birlikte mahremiyetinin korunmasını hasta açıkça talep edebilmektedir. Murat Volkan Dülger, 'Sağlık Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Hasta Mahremiyeti', (2016) 1 (2) *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 43, 59; Karasu (n 11) 61; Neslihan Can, 'Hasta Mahremiyeti Hakkı' (2020) 2020 (147) *TBB Dergisi*, 183, 185.

Dolayısıyla sır saklama yükümlülüğüne riayet edilmemesi hâlinde çeşitli cezai sorumlulukların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir¹⁴. Bu kapsamda, herkes tarafından işlenebilen bir suç niteliğinde olan Türk Ceza Kanunu m.136’ da düzenlenen “*verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçu da önem arz etmektedir. Özellikle sağlık mesleği mensuplarının mesleki faaliyetlerini yerine getirirken hastalarına ilişkin vakıf oldukları kişisel verileri, hukuka aykırı şekilde başka bir kimseye vermeleri veya yaymaları hâlinde, söz konusu suç bakımından cezai sorumlulukları gündeme gelebilecektir.

B. Korunan Hukuki Değer

TCK m. 136’da düzenlenen “*verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçunun hangi hukuki değeri ya da değerleri koruduğu konusunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Temelde üçe ayrılan görüşlerden ilki, bu suçla özel hayat ve özel hayatın gizliliğinin korunmak istenen hukuki değer olduğunu savunan görüştür. İlgili görüşe göre, TCK’da yer alan suç tipleri, suç ile korunan hukuki değerlerin birbirleriyle yakınlığı esas alınarak sınıflandırılmıştır. Bu çerçevede, TCK m. 136’nın “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar” bölümünde düzenlenmiş olması, kanun koyucunun bu suç tipi ile korumayı amaçladığı hukuki değerın özel hayatın gizliliği olduğunu açıkça ortaya koymaktadır¹⁵. İkinci görüşe göre, TCK m. 136 kişisel verilerin korunmasını talep etme hakkını güvence altına almaktadır. Bu görüşü benimseyenler, söz konusu hakkın özel hayatın gizliliği hakkı ile ilişkili ve ondan türemiş olmasına rağmen, aralarında ayrılmaz bir parça-bütün ilişkisi bulunmadığını, her iki hakkın da bireylerin maddi ve manevi varlıklarını geliştirme hakkına dayanmasına rağmen bu iki hak arasında birtakım farklılıkların mevcut olduğunu ileri sürmektedir¹⁶. Örnek olarak 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanun’u¹⁷ içerisinde kişisel verilerin aleni kılınması, kamuya açık alanda paylaşılması gibi özel hayatın gizliliği açısından hakkın niteliği ile uyuşmayan düzenlemeler mevcut bulunmaktadır. Bu durumlarda kişisel veriler özel hayatın gizliliği dışında kabul edilip kendine özgü kişisel veri niteliği muhafaza edilmiştir. Yargıtay kararlarında TCK m.135. ve m.136’da düzenlenen suçlarda korunan hukuki değerin genel olarak özel hayatın gizliliği, özel olarak ise kişisel verilerin

¹⁴ Aşkın (n 12) 1375; Kolençoğlu (n 11) 16.

¹⁵ Sinem Göçmen Uyarer, ‘6698 Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Galatasaray Üniversitesi 2019) 184; Karaduman İşlek (n 2) 47; Dülger (n 4) 120.

¹⁶ Gürlü (n 1) 983; Yıldız (n 1) 67; Hasan Sınar, ‘Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme, Yayma veya Ele Geçirme Suçu (TCK Md. 136)’ (2020) 2 (1) *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, 33, 36; Titrek (n 7) 87; Handan Yokuş Sevik, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (2. Baskı, Adalet Yayınevi 2019) 271.

¹⁷ 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK), RG: 07.04.2016, 29677.

korunması olduğu belirtilmiştir¹⁸. Doktrindeki diğer bir görüşe göre ise TCK'nın 136. maddesiyle korunan hukuki değer kişilik hakkıyla ilişkilidir¹⁹.

Belirtmek gerekir ki, bu suç tipine yönelik düzenlemenin koruduğu hukuki değer, suça konu verinin içeriğine bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir²⁰. Çalışmamızın konusu kapsamında bu suçun sağlık alanındaki verilere ilişkin olması, bu bağlamda örneğin hekimin hastasına ait olan kişisel verileri hukuka aykırı olarak başkasına vermesi ya da yayması durumunda korunan hukuki değer, genel olarak hastanın özel hayatı olmakla beraber spesifik olarak hastanın kişisel verileri olduğunu söyleyebiliriz²¹. Sağlık verileri özelinde bunlara ek olarak bireylerin sağlık hakkı ve hatta hayat hakkı da suçla korunan hukuki değerlerdendir²². Ayrıca bu durumda, yalnızca bireylerin sağlık hakkı değil, aynı zamanda toplumun sağlık hakkı da korunmaktadır²³. Zira sağlık hakkından yararlanmak isteyen kişi kendine ait bazı kişisel verilerinin hekim veya diğer sağlık mesleği mensuplarıyla paylaşılması gerektiği bilincindedir. Çoğu zaman bu durum kişileri rahatsız etmekte ve hatta sağlık hakkından yararlanmak istemelerine engel dahi teşkil edebilmektedir. Kişi sağlık kurumlarına başvurduğunda paylaştığı sağlık verilerinin rızası olmaksızın başkalarına açıklanmayacağı hususunda güven duymalı ve herhangi bir endişe taşımadan sağlık hakkından faydalanabilmelidir. Dolayısıyla ilgili suçun konusu sağlıkla ilgili bir veri ise korunan hukuki değer bireylerin sağlık hakkıyla beraber toplumun da sağlık hakkıdır.

¹⁸ Yargıtay CGK., E. 2012/1510 K. 2014/331 T. 17.6.2014; "...korunan hukuki değer genel olarak kişilerin özel hayatı ve hayatın gizli alanı, özelde ise kişisel verilerdir..." E.T. 01.06.2023; www.lexpera.com.

¹⁹ Rezzan İtişgen, 'Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu' *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* (2015) (23) 179, 182.

²⁰ Sümeyye Kertmen, 'Kişisel Veriler Bağlamında Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğünden Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk' (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul 2019) 125; Dülger (n 4) 122.

²¹ Buğrahan Koç, 'Tıp Alanında Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu' (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi 2019) 35; Neslihan Karadaş, 'Tıp Hukukunda Kişisel Verilerin Açıklanması Suçu' (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İnönü Üniversitesi 2019) 59; Boga (n 2) 50; Murat Uyan, 'Kişisel Verilerin Korunması Hakkına Yönelik Suçların Türk Ceza Hukuku Kapsamında İncelenmesi' (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Hasan Kalyoncu Üniversitesi 2022) 81; Kertmen (n 22) 125

²² Koç (n 23) 36; Aydın (n 9) 15; Kertmen (n 22) 125.

²³ Hakan Hakeri, *Tıp Hukuku* (19.Baskı, Seçkin Yayınları 2020) 1098; Aydın (n 9) 15; Dülger (n 4) 122; Koç (n 23) 36.

C. Suçun Unsurları

1. Maddi Unsurlar

a. Fiil

Ceza Kanunu'ndaki suç tanımında belirtilen unsurların tamamlanması halinde, cezalandırılabilir bir suçun varlığından söz edilebilir. Suçun tanımında, ceza kanununa göre haksızlığa neden olan fiil ya da fiillere yer verilmektedir. Bu fiillerin fail tarafından gerçekleştirilmesi, tipik haksızlığın oluşması için zorunlu bir unsur olarak kabul edilmektedir²⁴. TCK m. 136 hükmünde düzenlenen suçun fiili unsuruna dair temel olarak ifade edilmesi gereken hususlardan ilki, düzenlemede belirtilen fiillerden birinin vuku bulması sonucunda suçun oluşabilmesidir. Bu noktada ayrıca bir zararın meydana gelip gelmemesi önemli değildir²⁵. Bu unsuru itibarıyla suç tehlike suçu niteliği kazanır. Zira tehlike suçlarının temel özelliği, fiilin sonucunda suçun konusu üzerinde bir zararın meydana gelmesinin aranmaması ve bu zararın gerçekleşme tehlikesinin varlığının yeterli kabul edilmesidir²⁶.

5237 sayılı TCK m. 136'da düzenlenen suçun kanuni tanımında, suçun oluşması için gerekli fiiller “verme, yayma veya ele geçirme” şeklinde belirtilmiştir. Görüldüğü üzere ilgili suça ilişkin olarak kanun koyucu tarafından seçimlik hareketler öngörülmüştür. Bu bağlamda suç tanımı içerisinde yer alan fiillerden birinin gerçekleştirilmesi suçun tamamlanması bakımından yeterli olmaktadır²⁷. Seçimlik hareketli suç olarak tanımlanan fiiller arasında hekimler ve diğer sağlık mesleği mensupları açısından daha çok “verme ve yayma” fiilleri gündeme gelmektedir²⁸. Zira tedavi amacıyla hastaneye gelen hasta, kendi rızası ile kişisel verilerini hekim veya diğer sağlık mensuplarıyla paylaşmaktadır. Bu noktadan sonra hastadan elde edilen kişisel verilerin hekim veya diğer sağlık mensupları tarafından hukuka aykırı biçimde yetkisiz kişilere verilmesi veya birden çok kişinin ulaşabileceği şekilde yayılması halinde suç oluşacaktır²⁹. Verme fiili, kişisel nitelikteki bilgilerin üçüncü kişiye sözlü ya da

²⁴ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (18. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025) 24; İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (21. Bası, Seçkin Yayıncılık 2025) 176; Koca ve Üzülmöz (n 24) 163; M.Emin Artuk ve diğerleri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (19.Baskı, Seçkin Yayınları 2025) 231; Çağlar (n 3) 85; Karadağ (n 23) 62.

²⁵ Gürler (n 1) 985; Koç (n 23) 43; Çağlar (n 3) 85; Ünlü (n 29) 144; Dülger (n 4) 132; Yılmaz (n 36) 72.

²⁶ Koca ve Üzülmöz (n 24) 118; Yıldız (n 1) 106; Ünlü (n 29) 144; Sınar (n 18) 41; Yılmaz (n 36) 72; Kertmen (n 22) 140; Seven (n 5) 94; Çağlar (n 3) 85; Koç (n 23) 43.

²⁷ Bilhan Güven, ‘Hasta Bilgilerinin Gizliliği Prensibi’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Bilgi Üniversitesi 2010) 65; Aydın (n 9) 19; Karadağ (n 23) 62; Çağlar (n 3) 86; Yıldız (n 1) 107; Koç (n 23) 43; İtişgen (n 21) 186; Boga (n 2) 58; Seven (n 5) 84; Şaşmaz (n 8) 58; Titrek (n 7) 93; Uyan (n 23) 82; Ünlü (n 29) 137; Sınar (n 18) 41; Gürler (n 1) 986.

²⁸ Karadağ (n 23) 62.

²⁹ Yıldız (n 1) 107; Yılmaz (n 36) 78.

yazılı biçimde aktarılmasıdır³⁰. Yayma fiili ise konu hakkında bilgisi bulunmayan kişilere ve üçüncü şahıslara karşı gizli tutulması gereken, kişisel nitelik taşıyan unsurların çeşitli yollarla açıklanması, erişilebilir hâle getirilmesi veya duyurulması suretiyle ifşa edilmesidir³¹. Örneğin, hekim tarafından muayene edilen bir hastaya ilişkin verilerin, bilimsel bir makalede hasta anonimleştirilmeksizin doğrudan veya dolaylı şekilde ilgili kişiye ait olduğunun anlaşılması durumunda, yayma fiili gerçekleşmiş sayılmaktadır. Verilen örnekte hekim, kişisel verilerin açıklanması suçunun faili olur. Zira önemli olan husus hastanın deşifre olmaması gereken kişiler verilerinin, ilgili konuyu bilmemesi gereken ya da öğrenmemesi gereken kişilerce ulaşılabilir kılınmasıdır. Ancak bu verilerin herkesçe bilinebilir duruma getirilmesi zorunlu bir unsur değildir³².

Tıp hukuku çerçevesinde diğer hekimlerin de hastalara ilişkin kişisel verileri saklama yükümlülüğü bulunmakla birlikte, tedavi süreci bakımından ilgili hekimin söz konusu verileri bilmesi zorunlu değilse, bu verileri aktaran hekimin TCK m. 136 kapsamında cezai sorumluluğu doğacaktır³³. Ancak bazı hallerde hastanın tedavisinin sağlanabilmesi için verilerinin bir başka hekimle paylaşılması zorunlu olabilmektedir. Kişisel verilerin başka bir hekime aktarılması, tedavi sürecine yönelik konsültasyon (bilgi alışverişi) amacıyla gerçekleştirildiğinde, kanunda yer alan verme, yayma ya da ele geçirme fiilleri olarak değerlendirilemez³⁴. Konsültasyona başvurulmasını gerektiren hâller, hukuka uygunluk sebeplerinden biri olan rıza çerçevesinde ayrıntılı olarak incelenecektir.

Başka bir husus ise hastanelerdeki idari personelin, hastane yönetimi için zorunlu olduğundan bahisle hastaların kişisel verilerine erişmeye çalışmasıdır. Hekimin, hastanelerde idari personel konumunda bulunan bu kişilere karşı da hastasının kişisel verilerini koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Örneğin, hekim hastasının tedavi sürecinin gerektirmediği hâlde, sırf hastane yönetiminin talebine dayanarak hastasına ilişkin kişisel verileri başhekimine vermesi hâlinde TCK m. 136 suçundan sorumlu tutulacaktır. Hastane yönetimi bakımından hastanın kişisel verilerine erişilmesinin zorunlu olduğu iddiası, hukuka aykırılığı ortadan kaldırmayacaktır.

³⁰ Uyan (n 23) 83; Titrek (n 7) 93; Seven (n 5) 88; Aydın (n 9) 20; Şaşmaz (n 8) 110; Koç (n 23) 44; Boga (n 2) 59; Çağlar (n 3) 88; Seven (n 5) 88; Yıldız (n 1) 108; Ünlü (n 29) 138.

³¹ Çağlar (n 3) 89; Koç (n 23) 48; Aydın (n 9) 20; Yıldız (n 1) 109; Titrek (n 7) 94; Şaşmaz (n 8) 110; Ünlü (n 29) 140; Seven (n 5) 90; Boga (n 2) 59.

³² Aydın (n 9) 20; Karadaş (n 23) 62.

³³ Karadaş (n 23) 63; Aydın (n 9) 20; Koç (n 23) 46.

³⁴ Yılmaz (n 36) 78; Koç (n 23) 46; Karadaş (n 23) 63.

Hekim, kendi ailesiyle de hastalarına ait verileri paylaşmamalıdır³⁵. Zira kişisel verilerin gizliliğini koruma yükümlülüğü, hekimin kendi ailesi bakımından da geçerlidir. Dolayısıyla suç tanımında yer alan fiil, hekimin kendi ailesine hastasına ilişkin verileri vermesi hâlinde de oluşacaktır. Aynı şekilde hekim, hastanın ailesi ve yakınlarına karşı da kural olarak hastanın kişisel verilerini saklama yükümlülüğü altında bulunmaktadır³⁶.

Ayrıca belirtmek isteriz ki, suçlar kural olarak icrai hareketle işlenir³⁷. Ancak bazı suçlar bakımından failin ihmali hareketi de suçun oluşumunda yeterlidir. Zira ilgili suçlarda fail yapması gerekli olan bir hareketi yapmayarak tipikliğin doğmasına sebebiyet verir³⁸. Bu yönüyle, kişisel verilerin açıklanması suçu bakımından tipikliğin ihmali hareketle gerçekleşip gerçekleşmeyeceği hususu tartışmalıdır³⁹. Öğretideki birinci görüşe göre, hekimin hastaya ait kişisel verileri gerekli koruma tedbirlerini almaksızın bırakması ve bu nedenle söz konusu verilerin üçüncü kişiler tarafından öğrenilmesine imkân sağlaması hâlinde suçun tipikliğinin oluştuğu kabul edilmektedir⁴⁰. Diğer görüş ise, ihmali hareketle ilgili suçun doğmayacağını ifade etmektedir⁴¹.

b. Fail

TCK m. 136'da düzenlenen "Verileri hukuka aykırı olarak verme ve ele geçirme" suçu faili bakımından bir özellik göstermemektedir. Bu bağlamda özgü bir suç olmayıp, herkes tarafından işlenebilmektedir⁴². Ancak inceleme konumuz olan suçun faili öncelikle hekimler ve diğer sağlık mesleği mensuplarıdır. Suçu işleyen kişinin hekim veya diğer bir sağlık mesleği mensubu olması, bu mesleği hâlen icra ediyor olması ya da mesleki faaliyetinin herhangi bir sebeple sona ermiş bulunması, suçun oluşması bakımından önem taşımamaktadır. Zira suçun faili herkes olabileceğinden, bu sıfatın sona ermesinden sonra da suç işlenebilmektedir⁴³. Örneğin sağlık meslek mensubunun görev esnasında hastasına ilişkin öğrendiği bilgileri, emekli

³⁵ Aydın (n 9) 18; Karadaş (n 23).

³⁶ Bunun istisnası olarak ailenin belirli bazı önlemler almasının gerektirdiği durumlar gösterilebilir. Zira böyle bir halin varlığı zorunlu olarak aileye bazı bilgilerin aktarılmasını gerektirecektir. Ayrıca baştan itibaren tüm muayene ve tetkikler esnasında aile bireylerinden ya da yakınlarından birinin hastanın yanında bulunması halinde de bu kişi ile paylaşılan veriler bakımından suçun oluştuğundan söz edilemeyecektir.; Aydın (n 9) 18; Karadaş (n 23) 63.

³⁷ Koca ve Üzülmüş (n 24) 393.

³⁸ Artuk ve diğerleri (n 24) 256.

³⁹ Karadaş (n 23) 63; Koç (n 23) 43; Aydın (n 9) 20.

⁴⁰ Mehmet Akçakoca, 'Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğüne Aykırı Davranmasının Ceza Hukuku Açısından Doğuracağı Sorumluluk', (2007) 2 (1-2), 117.

⁴¹ Seven (n 5) 85; Kertmen (n 22) 138; Sınar (n 18) 41.

⁴² Yıldız (n 1) 105; Seven (n 5) 81; Karadaş (n 23) 60; Kertmen (n 22) 141; Çağlar (n 3) 97; Sınar (n 18) 40; Titrek (n 7) 90; Koç (n 23) 37; Şaşmaz (n 8) 108; Uyarer (n 17) 184.

⁴³ Karadaş (n 23) 60.

olduktan sonra açıklaması durumunda sağlık meslek mensubunun TCK m. 136 suçu bakımından sorumluluğu doğacak ve ilgili suçun faili olacaktır.

Öte yandan bu suçun faili açısından TCK m. 137’de düzenlenen nitelikli hallerin de dikkate alınması gerekmektedir. Zira ilgili hüküm gereğince kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde verilmesi, yayılması ya da ele geçirilmesi kamu görevlisi tarafından görevinin sağladığı yetkilerin kötüye kullanılması suretiyle yahut belirli bir mesleğin ya da sanatın verdiği kolaylıktan yararlanılarak işlenmesi halinde fail hakkında hükmolunacak ceza yarı oranında artırılmaktadır⁴⁴. Bu bağlamda hemen hemen tüm olaylarda sağlık meslek mensupları bakımından bu suçun nitelikli halinin uygulanabileceğini söylemek mümkündür.

c. Mağdur

Bu suçun mağduru genel itibariyle herkes olabilmekle beraber, çalışmamız çerçevesinde “hasta” olarak tanımlanabilecek kişiler mağdur kapsamına girmektedir⁴⁵. Suçtan zarar gören kavramı ise suçun işlenmesinden doğan haksızlıktan dolayı biçimde etkilenen kişiyi ifade etmek için kullanılmaktadır⁴⁶. Suçtan zarar gören kişilerin davaya katılma hakkı bulunmaktadır⁴⁷. Mağdur ile suçtan zarar gören sıfatları kimi zaman örtüşebilmektedir. Zira mağdur suçtan zarar gören bir kişidir. Ancak mağdurluk sıfatının oluşumu için doğrudan kişisel verilerin açıklanması gerekmektedir⁴⁸. Çalışmanın konusunu teşkil eden suç tipi bakımından hasta, ilgili suçun hem mağduru hem de suçtan zarar göreni konumundadır. Hastanın yakınları ise yalnızca suçtan zarar gören sıfatı kapsamında değerlendirilebilmektedir. Belirttiğimiz üzere hekimin sır saklama yükümlülüğü yalnızca tedavi sürecinde değil, tedavi sonrasındaki süreçte ve hatta hastanın ölümünden sonra dahi devam etmektedir⁴⁹. Bu kapsamda hastanın ölümü sonucunda kişisel sağlık verilerinin açıklanmasına bağlı oluşan suç bakımından, hasta yakınlarının bu konuda açılmış olan davaya katılma hakları mevcuttur⁵⁰.

Mağdurun çocuk olması durumunda ayrıca değerlendirilmesi gereken bazı hususlar ortaya çıkmaktadır. Şayet hasta çocuk olduğunda ve muayene sırasında çocuğa ilişkin kişisel veriler öğrenildiğinde, bu verilerin aile ile paylaşılmasının suç teşkil edip etmediği, her somut

⁴⁴ Cemile Ünlü, ‘Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Ticaret Üniversitesi 2022) 145; Titrek (n 7) 90; Çağlar (n 3) 103; Seven (n 5) 81; Sınar (n 18) 40; Koç (n 23) 38; Şaşmaz (n 8) 108; Yıldız (n 1) 105; Kertmen (n 22) 141; Uyarer (n 17) 185.

⁴⁵ Aydın (n 9) 19; Kertmen (n 22) 142; Karadaş (n 23) 61.

⁴⁶ Koca ve Üzülmüş (n 24) 387; Artuk ve diğerleri (n 24) 303; Seven (n 5) 83.

⁴⁷ Özgenç, (n 24) 183; Koca ve Üzülmüş (n 24) 32.

⁴⁸ Seven (n 5) 83; Karadaş (n 23) 61; Kertmen (n 22) 142.

⁴⁹ Karaduman İşlek (n 2) 163; Karadaş (n 23) 61.

⁵⁰ Kertmen (n 22) 143; Seven (n 5) 83.

olayın özellikleri dikkate alınarak ayrıca değerlendirilmelidir⁵¹. Öncelikle belirtilmelidir ki hekimin sır saklama yükümlülüğü çocuk hastalara ilişkin bilgileri de kapsamaktadır.⁵² Zira kişilik hakları açısından çocuklar da yetişkinler gibi mahremiyet ve gizlilik hakkına sahiptir⁵³. Çocuk Hakları Sözleşmesi 16. madde hükmünde de bu husus “*Hiçbir çocuğun özel yaşantısına, aile, konut ve iletişimine keyfi ya da haksız bir biçimde müdahale yapılamayacağı gibi, onur ve itibarına da haksız olarak saldırılamaz. Çocuğun bu tür müdahale ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.*” şeklinde ifade edilerek çocukların özel yaşamı özel olarak koruma altına alınmıştır. Bu nedenle çocukların yetişkin bireyler gibi mahremiyetlerinin korunması ve yaşlarına uygun bilgilendirmenin yapılması haklarının korunması bakımından önem arz etmektedir. Dolayısıyla çocuğa ait kişisel verilerin rızası olmaksızın aile ile paylaşılması, kural olarak tipik haksızlığı meydana getirmektedir. Ancak çocuğun sağlık durumuyla ilgili bilgilerin aileden tamamen saklanması, çocuğun sağlığı açısından risk oluşturabilir mahiyette olduğundan yaşları ve gelişim düzeyleri de dikkate alınarak sağlıklarıyla ilgili bilgilerin ebeveynleri veya yasal vasileriyle paylaşılmasının önemi yok sayılamaz. Bu itibarla çocuk hastaların sağlık verilerinin aileleri ile paylaşılması sağlık hukuku açısından önemli ve denge gerektiren konulardan biridir.

Bu itibarla istisnai olarak, ailenin bilgilenme hakkının çocuğun yararına olması şartıyla, hekimin sır saklama yükümlülüğüne nazaran öncelik kazanabilmesi mümkündür.⁵⁴ Özellikle çocukların tıbbi müdahalelere maruz kalacakları hallerde, genel eğilim ebeveynlerinin bilgilendirilmesi yönündedir⁵⁵. Bu durumda, çocukların mahremiyet hakları ile ailelerin bilgilendirilme hakları arasında dengeli bir tutum benimsenmeli ve veriler çocuğun gelişim düzeyi ile ihtiyaçları dikkate alınarak paylaşılmalıdır⁵⁶. Doktrinde özellikle hekimin muayene esnasında çocuğun hamile olmasını öğrenmesi durumunda hamilelik durumunun kişisel veri

⁵¹ Sabire Sanem Yılmaz, *Tıp Alanında Kişisel Verilerin Açıklanması Suçu* (Seçkin Yayıncılık 2014) 76; Karadağ (n 23) 61.

⁵² Doktrinde çocuklara ilişkin hekimlerin aileye karşı sır saklama yükümlülüklerinin 14 yaşına ulaştıktan sonra tanındığı da bildirilmektedir.; Hakeri (n 25) 1106.

⁵³ Eylül Ecem Aksoy, ‘Çocuğun Kişisel Verilerinin Hukuka Aykırı Paylaşılmasının Neticeleri’, 2025 74 (3) *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1220.

⁵⁴ Hukuk sistemimizde çocuk hastaların sağlık verilerine ebeveynlerin erişimine ilişkin belirli bir yaş kriteri konulmamış olup, bu hususun çocuğun ayırt etme yeteneğine sahip olup olmamasına göre belirleneceği esas alınmıştır. Zira aynı yaş aralığında bulunmalarına rağmen fizyolojik ve zihinsel olarak farklı gelişmişlik düzeylerine sahip çocukların bulunduğu göz önüne alındığında, her bir sağlık verisiyle birlikte bu verilere dayanan somut durumlar incelenmelidir; Zeki Hafizoğulları ve Muharrem Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (U S-A Yayıncılık 2021) 228.

⁵⁵ Bknz., “1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun”, m. 70; “Hasta Hakları Yönetmeliği”, m. 24 ve m. 26.

⁵⁶ Aydın (n 9) 18; Kertmen (n 22) 165; Karadağ (n 23) 61; Yılmaz (n 36) 76.

kapsamında değerlendirilip değerlendirilmemesi ve çocuğun ailesine ilgili hususta bilgilendirme yapılıp yapılmaması gerekliliği tartışılmaktadır⁵⁷.

Bu noktada, cinsel dokunulmazlığına ilişkin konularda rıza açıklama ehliyetine sahip ve on beş yaşını doldurmuş çocuğun jinekolojik müdahale talebinde bulunması hâlinde, ebeveynlerin bu süreçle ilgili olarak bilgilendirilip bilgilendirilmeyeceği önemli bir sorunu oluşturmaktadır. Türk Ceza Kanunu'nun 104. maddesi gereğince cinsel dokunulmazlığına ilişkin meselelerde karar verebilme yetisine sahip olan çocuğun, ebeveynin rızası ya da bilgisi aranmaksızın gerekli tıbbi müdahaleye ulaşabilmesi kabul edilmelidir. Aksi yöndeki bir yaklaşım, çocuğun özel hayatının gizliliği ve mahremiyetinin zedelenmesine yol açabilecek ve kişisel verilerin verilmesi suçuna vücut verebilecektir. Bununla birlikte, muayene sırasında çocuğun cinsel istismara maruz kaldığını düşündüren bir bulgu mevcut ise sağlık meslek mensubunun bu durumu yetkili makamlara bildirmesi gerekmektedir. Zira TCK madde 280 uyarınca, görevini yerine getirirken ederken bir suçun işlendiğine dair belirtiliyle karşılaşan sağlık meslek mensubunun durumu ilgili makamlara bildirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde cezai sorumluluk söz konusu olabilecektir.

d. Suçun Konusu

5237 sayılı TCK m. 136'da düzenlenen suçun konusunu “kişisel veriler” oluşturmaktadır⁵⁸. 765 sayılı Eski Türk Ceza Kanunun' da kanun koyucu “kişisel veri” kavramından bahsetmemiş onun yerine daha sınırlı bir kapsama sahip olan “sır” kavramını kullanmayı tercih etmiştir⁵⁹. Böylece 5237 sayılı TCK çerçevesinde kullanılan “kişisel veri” kavramı ile suçun konusunun kapsamı genişletilmiştir. Kişisel veri kavramı bireyi tüm

⁵⁷ Karşılaştırmalı hukuk bakımından Köln Bölge Mahkemesi'nin 2008 tarihli kararı önem arz etmektedir. İlgili karara konu olayda; muayene esnasında hekim, çocuğun hamile olduğunu fark etmiş ve çocuk hamilelik bilgisinin ailesiyle paylaşılmasını belirtip kürtaj olma talebini hekime ifade etmiştir. Hekim çocuğun talebi üzerine kürtaj işleminin gerçekleştirilebilmesi için çocuğu hastaneye sevk etmekle birlikte kürtaj işleminin gerçekleştirilebileceği gebelik haftası aşıldığından kürtaj yapılamamış ve doğum gerçekleşmiştir. Doğumdan sonra çocuk tarafından hekime yönelik dava açılmıştır. Dava, hekimin sorumluluğunu yerine getirilmemesi sonucunda aileye çocuğun bizzat açıklama yapması nedeniyle çocuğun psikolojisinin bozulduğundan dolayı tazminat talebine dairdir. Ancak yargılama süreci sonucunda Köln Bölge Mahkemesi, hekimin hamilelik bilgisini çocuğun ailesiyle paylaşmamasını haklı görüp hekimin sır saklama yükümlülüğünün çocuklara karşı da bulunduğunu hüküm altına alarak davayı reddetmiştir.; Karadaş (n 23) 61. Ülkemizdeyse bir gazetenin 25.06.2012 tarihli haberine göre gebe olan bir genç kızın hamilelik sürecine ilişkin bilgileri aile hekimi tarafından GEBESİS aracılığıyla kızın babasına mesaj olarak iletilmiştir. Basında birçok kişi mahremiyete yönelik bu tür ihlallerin genç kızların töre saikiyle öldürülmesine yol açabileceğini dile getirmiştir. <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/aile-hekimindenbekar-genc-kiz-babasina-sok-cep-mesaji-tebrikler-kiziniz-hamile-20837705>; (Erişim: 28.03.2026).

⁵⁸ Ali Parlar ve Meltem Banko, *Hakaret ve Özel Hayata Karşı Suçlar* (Adalet Yayınevi 2014) 392; Yıldız (n 1) 106; Karadaş (n 23) 60; Dülger (n 4) 126; Seven (n 5) 77; Koç (n 23) 40; Çağlar (n 3) 99; Şaşmaz (n 8) 109; Uyarer (n 17) 185; Titrek (n 7) 91; Uyan (n 23) 82; Ünlü (n 29) 146.

⁵⁹ Aydın (n 9) 16.

yönleriyle içine alan ve başkalarıyla paylaşıldığında sakıncalar doğurabilecek, bireyin maddi veya manevi zarara uğramasına yol açabilecek bilgilerin bütünü olarak tanımlanabilir⁶⁰. Burada tespit edilmesi gereken husus "kişisel veri" kavramından ne anlaşılması gerektiğidir. TCK m. 135'te düzenlenen "*kişisel verilerin kaydedilmesi*" suçunun gerekçesinde "*gerçek kişiyle ilgili her türlü bilgi, kişisel veri olarak kabul edilmelidir.*" şeklinde kişisel veriden anlaşılması gereken belirtilmiştir⁶¹.

Konumuz çerçevesinde, kişisel veriler, gerçek kişilere ilişkin olan ve bir hastalık sebebiyle hekimler ya da diğer sağlık meslek mensupları tarafından edinilen bilgileri ifade etmektedir⁶². Ancak bu kavramın, ilgili suçun düzenlenme amacı dikkate alınarak sınırlandırılması gerekmektedir. Bu sebeple, kişiye ait her türlü veri yerine, yalnızca başkaları tarafından öğrenilmesi ve duyulması istenmeyen bilgiler bu kapsamda değerlendirilmelidir⁶³. Sağlık hukuku açısından, hekime veya diğer sağlık mensuplarına aktarılan ya da bu kişiler tarafından hukuka uygun bir şekilde öğrenilen ve başka kişilerce duyulması istenmeyen hastaya ilişkin bilgilerin kişisel veri olduğu kabul edilmektedir⁶⁴.

"*Hastanın başkaları tarafından öğrenilmesini istemeyeceği veri*" kavramının belirlenmesinde objektif bir kriter yerine hastanın kendi kişisel tercihine dayalı sübjektif bir yaklaşım esas alınmalıdır⁶⁵. Başka bir deyişle, aynı konumda bulunan diğer hastaların duyulmasını istemeyeceği verilere değil, hastanın bizzatı özne tercihlerine göre başkaları tarafından öğrenilmesini istemeyeceği verilere odaklanılmalıdır. "*Gizliliği hastanın menfaatine olan veriler*", "*başkaları tarafından öğrenilmesi ve duyulması istenilmeyecek veriler*" olarak değerlendirilmelidir⁶⁶. Dolayısıyla toplumda utanç yaratabilecek, hastanın dışlanmasına neden olabilecek ya da hastanın maddi durumunu veya gelecekteki yaşamını etkileyebilecek niteliği haiz bilgiler bu noktadan hareketle kapsam dahilinde kabul edilmelidir. Bu hususa cinsel

⁶⁰ 24.10.1995 tarihinde Avrupa Konseyi ve Parlamentosu tarafından, "*Kişisel Verilerin İşlenmesinde Gerçek Kişilerin Korunması Yönergesi*" yürürlüğe konulmuştur. Avrupa Topluluğu Veri Koruma Yönergesi m. 2'de, kişisel veri, gerçek bir kişiyle ilişkilendirilebilen ve bu kişiyi belirli veya belirlenebilir hale getirebilecek bilgilerin tümü şeklinde tanımlanmaktadır.; Aydın (n 9) 16.

⁶¹ Ayrıca mevzuatımızda kanun koyucu tarafından açıkça kişisel veri olarak belirtilen veriler de bulunmaktadır. Örnek olarak CMK m. 80/1 düzenlemesi gösterilebilir.

⁶² Kertmen (n 22) 126; Aydın (n 9) 20.

⁶³ Gültezer Hatırnaz Erol, *Özel Hastanelerin Hukuki Sorumluluğu ve Hasta Hakları*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017, s. 208; Özge Yücel, "*Hekimin ve Özel Sağlık Kuruluşlarının Hukuki Sorumluluğu*", Sağlık ve Tıp Hukukunda Sorumluluk ve İnsan Hakları, ed. Özge Yücel ve Gürkan Sert, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023, 348; Dülger (n 13) 49.

⁶⁴ Hakeri (n 25) 1102; Koç (n 23) 41; Seven (n 5) 80; Dülger (n 4) 126; Aydın (n 9) 20.

⁶⁵ Dülger (n 4) 126; Koç (n 23) 41; Hakeri (n 25) 1103.

⁶⁶ Aydın (n 9) 20; Dülger (n 4) 126; Yılmaz (n 36) 73.

hastalıklar, kürtaj, evli olmayan bir kadının hamileliği, eşcinsellik ve benzeri durumlar örnek olarak gösterilebilir.

Herkesle değil de yalnızca sınırlı ve belirli bazı kişilerle paylaşılan ve gizli kalmasında hastanın makul, anlaşılabilir, meşru bir nedeninin bulunduğu ve dolayısıyla korunmaya değer yararının mevcut olduğu veriler, tıp hukuku kapsamında kişisel veriler olarak kabul edilmektedir⁶⁷. Detaylandırmak gerekirse hastanın özel hayatı ve gizli alanı dahilindeki veriler, kişisel veri olarak ele alınmaktadır. Buna karşın hekimin kişisel tahmin ve düşünceleri ile sübjektif değerlendirmeleri, kişisel veri niteliği taşımamaktadır⁶⁸. Hekimlerin sır saklama yükümlülüğünün özel hassasiyet gerektiren niteliği dikkate alındığında, doktrinde "kişisel veri" kavramının geniş yorumlanması gerektiği yönünde görüşler ileri sürülmektedir⁶⁹. Bu bağlamda, hastalığın türü, tanı, tedavi, hasta öyküsü, psikolojik belirtiler, hastanın fotoğrafları, bedensel eksiklikler ve özellikler gibi bilgiler, ayrıca röntgen filmleri, hasta dosyası ve muayene sonuçları ile hastanın kişisel, ailevi, ekonomik ve mesleki durumuna ilişkin verilerin tümü kişisel veri niteliğinde değerlendirilmektedir⁷⁰. Bunun yanı sıra hekimin kişisel verileri açıklamama yükümlülüğü, hastayı bizzat muayene ettiği bilgisi ile hastanın kimliğini de kapsamı içerisine almaktadır. Benzer şekilde hastanın adresi ve hatta hastaneye geldiği hususu da yükümlülük kapsamındadır⁷¹.

2. Suçun Manevi Unsuru

TCK m. 136'da düzenlenen suçun taksirli hâline ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle söz konusu suç yalnızca kasten işlenebilen bir suç niteliğindedir. Bu itibarla suçun taksirle işlenebilmesi mümkün değildir⁷². Örneğin, hekimin hasta dosyasını

⁶⁷ Bir verinin TCK'nın 136. maddesi anlamında kişisel veri olarak kabul edilebilmesi için hastanın bu veriyi sınırlı veya belirli bazı kişilerle paylaşmış olması gerekmektedir. Buna karşın, hastanın herkese söylediği bilgiler veya niteliği itibarıyla herkese açık olan bilgiler (örneğin hastanın felçli olması) bu çerçevede değerlendirilemez. Esasında Kanunda belirtildiği üzere verilerin gizli olması şart koşulmamakta, verinin kişisel olması yeterli görülmektedir. Bununla birlikte, kolaylıkla öğrenilmesi mümkün yahut herkesçe bilinen veriler kişisel veri olarak kabul edilemez.; Kertmen (n 22) 130; Yılmaz (n 36) 73.

⁶⁸ Hakeri (n 25) 1104; Yılmaz (n 36) 73; Aydın (n 9) 17.

⁶⁹ Koç (n 23) 40.

⁷⁰ Hastanın isminin de kişisel veri olduğu karara konu olan olayda mahkeme tarafından kabul edilmiştir; "*Hasta, hekimi yeterli aydınlatma yapmadığından dava etmiştir. Bu konuya ilişkin olarak aynı odada yatan diğer hastayı göstermekte ve fakat hastanın şahit olarak dinlenebilmesi için gerekli olan ismini hatırlayamamaktadır. Bunun üzerine mahkemeye başvurarak, o gün kendisiyle aynı odada yatan hastaların isimlerinin bildirilmesini ve böylece kendisinin olaya şahit olan hastanın ismini de hatırlayabileceğini talep etmektedir. Ancak mahkeme, bu bilgilerin hastanenin serbestçe üzerinde tasarruf yetkisinin bulunduğu bilgilerden olmadığına karar vermiştir. Aynı şekilde, hastanın isminin kapılara yazılmasının da bu yükümlülüğün ihlali olacağı ifade edilmektedir.*"; Yılmaz (n 36) 74.

⁷¹ Hakeri (n 25) 1103; Aydın (n 9) 17; Yılmaz (n 36) 74.

⁷² İtişgen (n 21) 190; Güven, s. 67; Çağlar (n 3) 105; Kertmen (n 22) 143; Uyan (n 23) 84; Şaşmaz (n 8) 112; Titrek (n 7) 98; Ünlü (n 29) 148; Uyarer (n 17) 190; Aydın (n 9) 21; Sınar (n 18) 52; Yokuş Sevik (n 18) 280.

başkalarının görebileceği bir yerde unutulması ve bunun neticesinde hasta bilgilerinin deşifre olması hâlinde, kastı bulunmadığından ilgili suç bakımından cezai sorumluluğundan söz edilemeyecektir. Buna karşılık, hastaya ilişkin verilerin hekim veya sağlık mesleği mensubu tarafından bilerek ve istenerek yetkisiz kimselere verilmesi ya da yayılması durumunda tipiklik oluşacaktır.

Doktrinde bu konuda fikir birliği bulunmakla beraber, suçun olası kast ile işlenip işlenemeyeceği hususunda fikir ayrılığı mevcuttur. Birinci görüş, söz konusu suçun olası kastla da işlenebileceğini ve bu durumda TCK m. 21/2 gereğince failin cezasında indirimine gidilmesi gerektiğini savunmaktadır⁷³. Buna karşın, suçun yalnızca doğrudan kast ile işlenebileceğini ve dolayısıyla olası kastla bu suçun işlenmesinin mümkün olamayacağını savunan yazarlar da bulunmaktadır⁷⁴. Bizim de katıldığımız görüş, TCK m. 136 hükmü ile düzenleme altına alınan suçun olası kastla işlenemeyeceğidir. Zira kanun koyucu “*hukuka aykırı olarak*” ifadesini ilgili madde metnine koymakla failin kastının hukuka aykırılık unsurunu da içermesi gerektiğini, aksi durumda TCK m. 30’da yer alan hata hükümleri uyarınca failin kastının ortadan kalkacağını öngörmüştür. Böylece kanun koyucu suçun işlenilmesinde “*hukuka özel aykırılık*” aramıştır⁷⁵. Bu doğrultuda fail işlediği fiilin hukuka aykırılık teşkil ettiğini bilerek ve bunun bilinciyle isteyerek ilgili verileri yetkisiz kişiye vermeli, yaymalı ya da ele geçirmelidir⁷⁶. İfade ettiğimiz üzere suç tipi tanımında yer alan “*hukuka aykırı olarak*” ifadesinin belirtilmesi ile hukuka aykırılığın tipikliğin içerisinde bulunması dolayısıyla suçun olası kastla işlenebilmesinin mümkün olamayacağı kanaatindeyiz.

3. Hukuka Uygunluk Sebepleri

a. Hastanın Rızası

Mağdurun rızasının varlığı TCK m. 26 düzenlemesi uyarınca suça konu olan fiilin hukuka aykırılığını engellemektedir⁷⁷. Bu kapsamda hastanın, kendisine ait kişisel verilerinin

⁷³ Titrek (n 7) 98; Uyan (n 23) 85; Kertmen (n 22) 143; Yılmaz (n 36) 82.

⁷⁴ Koca ve Üzülmüş (n 24) 270.

Sınar (n 18) 52; Şaşmaz (n 8) 112; Ünlü (n 29) 149; Çağlar (n 3) 105; İtişgen (n 21) 149.

⁷⁵ Çağlar (n 3) 105; Şaşmaz (n 8) 113.

⁷⁶ Yargıtay 12. CD, T. 23.11.2016, E. 2015/10438, K. 2016/12933 “...*sanığın, aile birliğini koruma amacını taşıyan eylemlerinde hukuka aykırı hareket ettiği bilinciyle davrandığı kabul edilemeyeceğinden, sanığın üzerine atılı verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçundan dolayı beraatına dair yerel mahkemenin kararında bir isabetsizlik görülmemiştir...*” E.T. 02.04.2026; www.lexpera.com; İlgili kararda failin kastının hukuka aykırılık bilincini kapsamadığından hareketle TCK m. 136 suçunun oluşmadığı yönünde hüküm tesis edilmiştir.

⁷⁷ Koca ve Üzülmüş (n 24) 292; Gürlü (n 1) 990; Aydın (n 9) 22; Kertmen (n 22) 162; Sınar (n 18) 55; Koç (n 23) 58.

bir başkasına açıklanmasına rıza vermesi halinde suç oluşmayacaktır⁷⁸. Hasta kişisel verilerinin açıklanmasına yönelik rızasını açıkça ifade edebileceği gibi zımni olarak da gösterebilir⁷⁹. Örneğin, hastanede tedavi altında bulunan bir sanatçının sağlık durumuna ilişkin olarak basının bilgilendirilmesinin hekimden istenmesi durumunda, hasta sağlık verilerinin paylaşılması hususunda rıza göstermiş olduğundan, hekim açısından herhangi bir cezai sorumluluk doğmayacaktır. Ancak bu hususta, hekimin hastanın rızasını dikkate alarak belirlenen sınırlar içerisinde açıklama yapmaya özen göstermesi gerektiği, aksi halde TCK m. 136'da düzenlenen suçtan sorumlu tutulacağı ifade edilmelidir. Hastanın, hekimi açılan bir davada tanık sıfatıyla dinlenilmek üzere çağırması hâli ise zımni rızaya örnek gösterilebilir. Bununla birlikte, hasta kişisel verilerinin paylaşılmasına ilişkin olarak hekim veya diğer sağlık meslek mensuplarına vermiş olduğu rızayı her zaman geri alabilir; zira hasta, kişisel verileri üzerinde münhasır yetkiye sahiptir.

Ceza hukuku açısından rızaya ilişkin bir diğer önemli husus, verilerin açıklanmasına yönelik rızanın ne zaman verildiğidir⁸⁰. Zira rızanın hukuka aykırılığı ortadan kaldırması, rıza beyanının suç tipinde belirtilen fiilin işlenmesinden önce yapılmış olmasına bağlıdır. Suça konu fiilden sonra mağdurun gerçekleştirilen fiili kabullenmesi, bir rıza açıklaması değil, icazet sayılmakta ve bir hukuka uygunluk sebebi teşkil etmemektedir⁸¹. Böyle bir durumda fail tarafından gerçekleştirilen fiil, suç vasfını korumaktadır. TCK m. 136'da tanımlanan suç, soruşturma ve kovuşturma yönünden şikâyeteye tabi olmadığından, icazet kapsamındaki irade açıklamasının suça bir etkisi olmayacaktır⁸².

Konsültasyon hâlinde hastanın rızasının bulunduğu kabul edilip edilemeyeceği, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Tıbbi müdahalelerin bir bileşeni olan konsültasyon, hastalığın teşhisi, tedavi süreci ve müdahale yöntemleri hakkında birden fazla hekimin yahut sağlık meslek mensubunun bir araya gelerek görüş alışverişinde bulunduğu

⁷⁸ Hasta Hakları Yönetmeliği m. 23/2 düzenlemesi; kişinin rızasına dayalı olsa dahi, kişilik haklarından tamamıyla vazgeçilmesi, ilgili hakların başkalarına devredilmesi veya bu hakların aşırı derecede sınırlandırılması sonuçlarını doğuran hallerde bilgilerin açıklanması, bunları ifşa edenin hukuki sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağını hüküm altına almaktadır. İlgili hüküm gereğince hastanın kendisine ait kişisel bilgilerinin açıklanması yönündeki rızasına rağmen, bilgilerinin paylaşılması neticesinde hastanın kişilik haklarına ilişkin ağır ihlalin söz konusu olması durumunda hekimin veya diğer sağlık mesleği mensuplarının hukuki sorumlulukları devam edecektir. Ancak burada hukuki sorumluluğa yer verildiğini, cezai sorumluluğa ilişkin bir değerlendirme yapılmadığına dikkat edilmelidir.; Karadaş (n 23) 68; Özgül (n 8) 368.

⁷⁹ Hakeri (n 25) 1112; Sınar (n 18) 55; Kertmen (n 22) 163; Aydın (n 9) 22.

⁸⁰ Koca ve Üzülmöz (n 24) 294; Dülger (n 4) 141; Gürler (n 1) 995; Karataş (n 2) 242; Koç (n 23) 59.

⁸¹ Artuk ve diğerleri (n 24) 480; Koç (n 23) 59; Dülger (n 4) 141.

⁸² Koç (n 23) 59.

danışma sürecini ifade etmektedir⁸³. Bu süreçte farklı uzmanlık alanlarından gelen hekimler veya sağlık mensupları, ortak bir karar verme süreci yürüterek hastanın durumunu değerlendirir, alternatif tedavi seçeneklerini tartışır ve en uygun tedavi planını oluştururlar. Konsültasyon durumunun varlığı hâlinde rızaya ilişkin doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Birinci görüş, hastanın tedavi amacıyla hekime başvurduğunda aynı zamanda zımnen konsültasyona veya ekip ameliyatlarına da rıza göstermiş olduğunu savunmaktadır⁸⁴. Diğer görüşte olan yazarlar ise, hekim tarafından hastanın “açık rızası” alındıktan sonra konsültasyona başvurulması gerektiğini ileri sürmektedirler. Bizim de benimsediğimiz bir diğer görüşe göre ise bazı durumlarda, konsültasyonun aciliyet arz ettiği ve hastanın açık rızasının alınmasının zaman alabileceği göz önünde bulundurulduğunda, hastanın zımni rızasının var olduğu yönündeki kabul yerine, hastanın kimliğini belli eden veriler açıklanmaksızın genel danışma biçiminde, hastalık odaklı bir danışmanın gerçekleştirilmesi gerekmektedir⁸⁵. Ancak, acil bir durumun söz konusu olmadığı durumlarda, hastanın açık rızasına başvurulması gerektiği kanaatindeyiz. Ayrıca hekim, konsültasyon amacı doğrultusunda yapacağı bilgi paylaşımlarını tedavi odaklı sınırlandırmalıdır⁸⁶. Danışma görüşü alınacak hekimin yardımının talep edildiği husus dışında, tedavi bakımından yarar sağlamayacak bilgiler, örneğin kastrasyon işlemine dair bilgiler, gerekli olmadığı takdirde diğer hekime verilmemelidir.

Bazı durumlarda, hastanın sağlık durumu nedeniyle kendisinden rıza alınabilmesi mümkün olmayabilir. Bu tür durumlarda, varsayılan rızadan hareket edilmektedir⁸⁷. Varsayılan rızanın söz konusu olduğu hâllerde hastanın açık veya zımni bir beyanı bulunmamaktadır. Ölen kişinin ailesine haber verilmesi zorunluluğu karşısında, hastanın kimlik bilgilerinin paylaşılması artık suç teşkil etmeyecektir⁸⁸. Kişinin geçici olarak bilincinin kapalı olduğu ve kişisel verileri ile ilgili acil bir karar verilmesini gerektiren durumların varlığı hâlinde de varsayılan rızadan hareket edilmektedir. Bu bağlamda varsayılan rızanın kabulü için, hastanın kişisel verilerinin korunmasında artık herhangi bir menfaatinin bulunmadığının kesin olarak anlaşılması veya rızanın zamanında alınamaması durumunun mevcut olması gerekmektedir⁸⁹.

⁸³ Aydın (n 9) 23; Kertmen (n 22) 164; Karadaş (n 23) 68.

⁸⁴ Karadaş (n 23) 69; Kertmen (n 22) 164; Aydın (n 9) 23.

⁸⁵ Yılmaz (n 36) 188.

⁸⁶ Karadaş (n 23) 69.

⁸⁷ Koç (n 23) 60; Kertmen (n 22) 163; Karadaş (n 23) 69; Aydın (n 9) 23.

⁸⁸ Hakeri (n 25) 1114; Yılmaz (n 36) 86; Karadaş (n 23) 69; Kertmen (n 22) 163; Aydın (n 9) 23.

⁸⁹ Aydın (n 9) 23; Kertmen (n 22) 163; Yılmaz (n 36) 86; Karadaş (n 23) 69.

b. Kanun Hükümünün İcrası

Kişisel verilerin açıklanması suçu bakımından ortaya çıkması muhtemel bir diğer hukuka uygunluk sebebi kanunun hükmünün icrasıdır. Zira bu husus TCK m. 24/1'de "*kanunun hükmünü yerine getiren kişiye ceza verilmez*" şeklinde belirtilmiştir. Hekimin bir kanun hükmü gereğince hastasına ait kişisel verileri açıklamak zorunda kalması hâlinde, kanun emrinin yerine getirilmesi söz konusu olduğundan hekimin fiili hukuka uygun olacak ve gerçekleştirdiği fiilden dolayı cezalandırılmayacaktır⁹⁰.

Bu bağlamda tıp alanı kapsamında kişisel verileri konu edinen birtakım düzenlemeleri ele almak gerekirse;

TCK m. 279'da "*kamu görevlisinin suçu bildirmemesi*" ve TCK m. 280'de "*sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi*" suçları düzenlenmektedir. Kanun koyucu kamu görevlilerinin, hekimlerin ve diğer sağlık mensuplarının mesleklerinden ötürü suç olgusu ile karşılaşma ve bu olguları tespit edebilme ihtimallerinin diğer kişilere kıyasla daha fazla olması dolayısıyla özel bir düzenleme getirme ihtiyacı duymuştur⁹¹. Birçok hukuk sisteminde olduğu gibi Türk hukuk sisteminde de sağlık mensuplarının öğrenmiş oldukları suçları bildirme yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu kişilerin yapmış oldukları suça ilişkin bildirim, kişisel verilerin açıklanması sayılmamakta ve hukuka uygun kabul edilmektedir⁹². Bu bağlamda, sağlık mesleği mensuplarının görevlerini yerine getirirken TCK m. 280 kapsamında bir suç işlendiğine dair belirtiyile karşılaşmaları durumunda yetkili makamlara bildirimde bulunma yükümlülüklerinin kanuni bir düzenlemeye dayandığı anlaşılmaktadır. Ancak sağlık meslek mensuplarının sır saklama yükümlülüğü ile suçu bildirme yükümlülüğü arasındaki bu ilişki, uygulamada çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Özellikle, bir sağlık meslek mensubunun hastasından edindiği bilginin hem mesleki sır kapsamında olması hem de bir suçun işlendiğine dair bilgiyi bildirip bildirmeme noktasındaki tereddütü, uygulamada önemli bir ikilem yaratmaktadır. Zira söz konusu bilgilerin bildirilmesi kişisel verilerin hukuka ayrı olarak verilmesi suçunu oluşturabileceği gibi bu bilgilerin bildirilmemesi TCK madde 280 kapsamında cezai sorumluluğu gündeme getirebilecektir. Bu kapsamda sağlık meslek mensuplarının sır saklama yükümlülükleri ile suçu bildirme yükümlülükleri arasındaki ilişki,

⁹⁰ Artuk ve diğerleri (n 24) 410; Özgenç (n 24) 317; Kertmen (n 22) 148; Aydın (n 9) 24; Sınar (n 18) 54; Koç (n 23) 64.

⁹¹ Kertmen (n 22) 155.

⁹² Karadağ (n 23) 70; Kertmen (n 22) 155; Aydın (n 9) 25; Koç (n 23) 64.

etik ve hukuki boyutlarıyla ele alınması gereken kompleks bir konuyu oluşturmaktadır. Bu iki yükümlülük, hastaların mahremiyetinin korunması ile kamu yararının sağlanması amacı arasındaki hassas dengenin bir yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. Sağlık meslek mensupları bir yandan hastaların özel bilgilerini koruma yükümlülüğü altındayken, diğer yandan suç işlendiğine dair bilgi ile karşılaştıklarında bunu yetkili makamlara bildirmekle yükümlüdürler⁹³. Mevcut ceza kanunu, sağlık hizmeti sunan kişilere, suçu bildirme yükümlülüğü getirmiş ve bunu sır saklama yükümlülüğünün önüne koymuştur⁹⁴. Ancak bu durum, sağlık mesleği mensupları açısından uygulamada çeşitli etik ve hukuki ikilemlere yol açmaktadır. En doğru yaklaşım, her bir somut olayın koşullarının dikkatlice değerlendirilmesi ve bu değerlendirme ışığında uygun bir çözüm yolu benimsenmesi gerektiği şeklindedir. Doktrinde, sır saklama yükümlülüğü ile suçu bildirme yükümlülüğü arasındaki ilişkiye dair farklı görüşler ileri sürülmektedir. Bir görüş, sır saklama yükümlülüğünün sınırını bildirim yükümlülüğünün belirlediğini savunurken; diğer bir görüş, sır saklama yükümlülüğüne öncelik tanımaktadır⁹⁵. Bununla birlikte, kanaatimizce bu iki yükümlülük arasında gerçek anlamda bir çatışma bulunmamaktadır. Kanun koyucu, toplum yararını esas alarak bildirim yükümlülüğüne üstünlük tanımıştır. Bu nedenle, sağlık mesleği mensubunun görevini yerine getirirken karşılaştığı suç belirtisini TCK madde 280 kapsamında yetkili makamlara bildirmesi, sır saklama yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilemeyecek ve TCK madde 136 anlamında suç oluşturmayacaktır.

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu madde 57 ve devamındaki maddelerde hekimlerin, bazı bulaşıcı hastalıkları öğrenmelerinden itibaren yirmi dört saat içerisinde yetkili kimselere bildirme yükümlülüklerine ilişkin düzenleme mevcuttur. Kamu sağlığının söz konusu olduğu bu durumlarda da kamu menfaati hastanın kişisel menfaatinden üstün tutulmakta ve hekimlerin mevcut durumu bildirmeleri bakımından kişisel verilerin verilmesi suçu oluşmamaktadır⁹⁶.

Ceza Muhakemeleri Kanunu madde 159/1; Bir ölümün doğal sebeplerden meydana gelmediği hususunda şüphe duyulması hallerinde ya da ölen kişinin kimliğinin tespit edilememesi durumunda cenaze veya sağlık işlerinden sorumlu kişilerin bu durumu derhal

⁹³ Karasu (n 11) 80; Berrin Taymur, *Sağlık Mesleği Mensuplarının Sır Saklama Yükümlülüğü ile Suçu Bildirmeme Suçu Arasındaki İlişki* (Filiz Kitabevi 2025) 233.

⁹⁴ Taymur (n 91) 233.

⁹⁵ Aşkın (n 12) 1385; Taymur (n 91) 234.

⁹⁶ Hakeri (n 25) 1115.

Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmeleri gerektiğini hüküm altına almaktadır⁹⁷. Dolayısıyla belirtilen verilerin ilgili kişilerle paylaşılması kanun hükmü gereği hukuka uygun sayılacaktır.

Bu belirttiğimiz düzenlemelerin yanı sıra Özel Hastaneler Tüzüğü m. 32 ve m. 40, Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği m. 86, Ceza Muhakemeleri Kanunu m. 161/4-5 ve m. 332 bildirim yükümlülüğü öngören hükümler içermektedir⁹⁸.

c. Hakkın Kullanılması

Sahip olunan meşru bir hakkın kullanılması hukuka uygunluk sebebidir⁹⁹. Zira kişiye belirli bir hak tanıyan hukuk düzeni, bu hakkın kullanılmasını ve gerçekleştirilmesini de hukuka uygun saymaktadır. Bu husus TCK m. 26/1’de “*Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu bağlamda, söz konusu hakkın kullanımı başka kimselerin menfaatiyle çatışsa dahi, hukuk düzeni hakkını kullanan kişinin fiiline üstünlük tanımakta ve bu fiilin icrasını korumaktadır¹⁰⁰. Dolayısıyla hakkın kullanıldığı sırada gerçekleştirilen bir fiil, kanunda suç olarak tanımlansa dahi suç teşkil etmeyecektir. Zira hukuk düzeni tarafından tanınan bir hakkın kullanılması esnasında gerçekleştirilmiştir.

Sağlık mesleği mensupları, hasta veya hasta yakınları tarafından kendilerine yönelik açılan davalarda kendilerini savunabilmek amacıyla hastaya ilişkin birtakım verileri mahkemeye sunmak durumunda kalabilmektedirler. Bu takdirde, verilerin verilmesi fiili savunma hakkı kapsamında kaldığından, hukuka uygun kabul edilmekte ve cezalandırılmamaktadır¹⁰¹. Zira TCK’nın “*iddia ve savunma dokunulmazlığı başlıklı*” m. 128 düzenlemesinde; “*Yargı mercileri veya idari makamlar nezdinde yapılan yazılı veya sözlü başvuru, iddia ve savunmalar kapsamında, kişilerle ilgili olarak somut isnadlarda ya da olumsuz değerlendirmelerde bulunulması halinde, ceza verilmez. Ancak, bunun için isnat ve değerlendirmelerin, gerçek ve somut vakıalara dayanması ve uyumsuzlukla bağlantılı olması gerekir*” denilmektedir.

Yargıtay da epilasyon işlemi sonrasında kişide kıllanma artışı ve yanık olduğu yönünde şikâyetle bulunan hastanın kullandığı başka ilaçların bu komplikasyonlara neden olabileceğini ileri sürerek mahkemeye ilaç listesini sunan hekimin, kişisel verileri hukuka aykırı

⁹⁷ Aydın (n 9) 24; Koç (n 23) 65; Kertmen (n 22) 161.

⁹⁸ Kertmen (n 22) 161; Aydın (n 9) 24.

⁹⁹ Koca ve Üzülmaz (n 24) 289; Sınar (n 18) 55.

¹⁰⁰ Artuk ve diğerleri (n 24) 439; Koca ve Üzülmaz (n 24) 289.

¹⁰¹ Hakeri (n 25) 1119.

ele geçirmedişine ve eylemin savunma hakkının kullanılması sınırları içinde kaldığına karar vermiştir¹⁰².

Ancak, belirtmek gerekir ki hekim savunma hakkı kapsamında yalnızca uyuşmazlıkla bağlantılı olan verileri açıklaması durumunda bu hukuka uygunluk sebebinden yararlanacaktır. Savunma hakkının sınırlarının aşılması halinde ise somut olayın şartlarına göre TCK m. 27/1 hükümlerinin uygulanması söz konusu olacaktır¹⁰³.

Hakkın kullanılması hukuka uygunluk sebeplerinden bir diğeri de basının haber hakkıdır. Kamuya mal olan siyasi ya da ünlü kimselerin sağlık durumlarına yönelik yapılan haber içerikleri ve buna ilişkin yayınlar, güncel olmaları ve gerçeği yansıtmaları kaydıyla, hukuka uygun sayılacak ve kişisel verilerin açıklanması suçunu oluşturmayacaktır¹⁰⁴. Ancak, bu hukuka uygunluk sebebi dolayısıyla suç oluşturmama basın mensupları bakımından söz konusudur. Zira bu hak, basın mensupları için öngörülmüş ve onlar tarafından kullanılmaktadır¹⁰⁵. Bu bağlamda siyasi ya da ünlü kimselere ilişkin olsa dahi hekimin veya diğer sağlık meslek mensuplarının, hastanın sağlık verilerini, hastanın rızasını almaksızın basınla paylaşması TCK m. 136 kişisel verilerin açıklanması suçundan sorumluluklarını gerektirecektir.

4. Nitelikli Haller

TCK m. 136'da düzenlenen "*verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*" suçuna 24.10.2019 tarihinde 7188 sayılı Kanun m. 17 ile "*...Suçun konusunun, Ceza Muhakemesi Kanununun 236'ncı maddesinin beşinci ve altıncı fıkraları uyarınca kayda alınan beyan ve görüntüler olması durumunda verilecek ceza bir kat artırılır... "* fıkra hükmü eklenmiştir¹⁰⁶. Bu düzenlemeyle ilgili suçun nitelikli hali öngörülmüştür. Söz konusu fıkra metninde bahsi geçen CMK m. 236; "*...Türk Ceza Kanunu'nun 103 üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olan çocukların soruşturma evresindeki beyanları, bunlara yönelik hizmet veren merkezlerde Cumhuriyet savcısının nezaretinde uzmanlar aracılığıyla alınır. Mağdur çocuğun beyan ve görüntüleri kayda alınır. Kovuşturma evresinde ise ancak, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından mağdur çocuğun beyanının alınması veya başkaca bir işlem yapılmasında zorunluluk bulunması hâlinde bu işlem, mahkeme veya*

¹⁰² Hakeri (n 25) 1119.

¹⁰³ TCK m. 27/1.

¹⁰⁴ Sınar (n 18) 56; Karadaş (n 23) 70.

¹⁰⁵ Karadaş (n 23) 70; Hakeri (n 25) 1118.

¹⁰⁶ Titrek (n 7) 97; Çağlar (n 3) 99; Koç (n 23) 41; Ünlü (n 29) 148; Sınar (n 18) 49.

görevlendireceği naip hâkim tarafından bu merkezlerde uzmanlar aracılığıyla yerine getirilir. Mağdur çocuk yargı çevresi ve mülkî sınırlara bakılmaksızın en yakın merkeze götürülmek suretiyle bu fıkra da belirtilen işlemler yerine getirilir. Türk Ceza Kanunu'nun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen suçlardan mağdur olanların soruşturma evresindeki beyanları bakımından da beşinci fıkra hükmü uygulanır. Ancak, beyan ve görüntülerin kayda alınmasında mağdurun rızası aranır..." hükümlerini ihtiva etmektedir.

TCK m. 136/2'yi yasallaştıran 7188 sayılı Kanun m. 17'nin gerekçesi incelendiğinde, kanun koyucunun getirilen düzenlemeyle cinsel istismar ve cinsel saldırı suçlarının mağdurlarının uğradıkları saldırılara ilişkin olarak soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde ilgili makamların önünde verdikleri beyanların kullanılarak travma ve ikincil mağduriyet yaşamamalarının önüne geçmeyi ve bu kişilerin korunmasını sağlamayı amaçladığı görülmektedir¹⁰⁷. Bu amaç doğrultusunda suça konu olan fiilin TCK m. 136/2 hükmünde sayılan kayıtları içermesi halinde TCK m. 136/1'e göre belirlenecek ceza miktarının bir kat artırılarak verilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Bu suç için öngörülen diğer bir nitelikli hal TCK m. 137'de düzenlenmiştir. İlgili hüküm gereğince kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde verilmesi, yayılması ya da ele geçirilmesi kamu görevlisi¹⁰⁸ tarafından görevinin sağladığı yetkilerin kötüye kullanılması suretiyle yahut belirli bir mesleğin ya da sanatın verdiği kolaylıktan yararlanılarak işlenmesi halinde fail hakkında hükmolunacak ceza yarı oranında artırılmaktadır. Bu bağlamda kamu görevlisi hekim ya da diğer sağlık mesleği mensubu tarafından görevin sağladığı yetkilerin kötüye kullanılması suretiyle hastaya ait verilerin açıklanması halinde temel ceza yarı oranında artırılarak verilecektir¹⁰⁹. Doktrinde azınlık görüşü tarafından sağlık meslek mensubu olan bir kişinin TCK m. 137/2 kapsamında "*belli bir meslek ve sanat*" ibaresine dahil edilemeyeceği ileri sürülse de sağlık meslek mensubu olan bir kişinin de mesleği gereği kişisel verileri ele geçirmesi, vermesi ya da yayması halinde TCK m. 136 çerçevesinde belirlenecek ceza miktarının TCK m. 137

¹⁰⁷ Koç (n 23) 42; Çağlar (n 3) 100; Sınar (n 18) 49; Titrek (n 7) 97; Ünlü (n 29) 146.

¹⁰⁸ Türk Ceza Kanunu'nun 6. maddesinde, kamu görevlisi, kamusal faaliyetlerin yerine getirilmesi amacıyla, bu faaliyetlere her ne şekilde olursa olsun iştirak eden kişi olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere, kişinin kamu görevlisi sıfatını haiz olması için temel ölçüt kamusal faaliyete katılması şeklinde belirlenmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun 6. maddesinde, kamu görevlisi, kamusal faaliyetlerin yerine getirilmesi amacıyla, bu faaliyetlere her ne şekilde olursa olsun iştirak eden kişi olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere, kişinin kamu görevlisi sıfatını haiz olması için temel ölçüt kamusal faaliyete katılması şeklinde belirlenmiştir. Dolayısıyla ceza hukuku kapsamında kamu görevlisi kavramı idare hukukuna göre daha geniş bir anlamda anlaşılmalı ve kişinin idareyle arasında olan sözleşmenin niteliğine bağlı olmaksızın kamusal faaliyete katılması koşuluyla kişi kamu görevlisi olarak kabul edilmelidir.

¹⁰⁹ Çağlar (n 3) 102; Ünlü (n 29) 145; Karadağ (n 23) 72; Titrek (n 7) 98; Sınar (n 18) 50; Aydın (n 9) 27.

hükümleri uygulanarak artırılması gerektiği kanaatindeyiz¹¹⁰. Dolayısıyla, nitelikli halin uygulanması bakımından sağlık mesleği mensuplarının özel sektörde ya da devlet kurumlarında çalışması arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Bu bağlamda hemen hemen tüm olaylarda sağlık meslek mensupları bakımından bu suçun nitelikli halinin uygulanabileceğini söylemek mümkündür¹¹¹. Ancak, bu noktada bir mesleğin ve sanatın icrası kapsamına girmeyen fiillerin nitelikli hal olarak değerlendirilemeyeceği önemle belirtilmelidir. Örneğin, bir hekimin TCK m. 136'da belirtilen suçu işlemesi durumunda sadece mesleki sıfatı nedeniyle nitelikli halin uygulanması söz konusu olmayacaktır. Zira nitelikli halin uygulanabilmesi suça konu olan kişisel verinin failin mesleği gereği ulaştığı ya da ulaşması kolaylaşan bir veri olmasına bağlıdır.

5. Kusurluluk

Bir kimsenin kusuru olmaksızın yapmış olduğu fiil bir suçun oluşmasına sebebiyet veriyorsa suç varlığını korur ancak kusuru olmayan kişiye ceza verilmez¹¹². Zira ceza hukukunda geçerli olan “*nulla poena sine culpa*” ilkesi gereğince kişinin cezai sorumluluğuna gidilebilmesi ancak kusurunun varlığı halinde mümkündür¹¹³.

TCK m. 25/2' de düzenlenen zorunluluk hâli, kusurluluğu ortadan kaldıran bir sebep olup hekimlerin veya diğer sağlık meslek mensuplarının söz konusu sebepten yararlanabilmeleri, korunan hukuki değer ihlal edilen hukuki değerden daha üstün ya da en azından eşdeğer olmasına ve suç oluşturan fiilin tehlikenin önlenmesi açısından zorunlu olmasına bağlıdır¹¹⁴. Bu kapsamda hekim, üçüncü kişilerin üstün menfaatlerini korumak amacıyla hastasına ait kişisel verileri açıklayabileceği gibi, bazı durumlarda bizzat hastanın kendi üstün menfaatlerini korumak amacıyla da hastaya ait kişisel verileri açıklamak zorunda kalabilir. Hastanın mahremiyet hakkından daha üstün nitelikteki yararların korunması amacıyla hastaya ilişkin bilgilerin açıklanması hâlinde, hekim TCK m. 136' da düzenlenen suçtan sorumlu tutulmayacaktır. Böylece hekimlerin sır saklama yükümlülüğü mutlak olmayıp, daha üstün nitelikli hukuki değerlerin korunması amacıyla ihlal edilebilmektedir¹¹⁵.

Keza Türk hukuk sistemimizde sağlık meslek mensuplarının zorunluluk haline ilişkin birçok düzenleme de bulunmaktadır. Bu düzenlemelere örnek olarak;

¹¹⁰ Koç (n 23) 71.

¹¹¹ Güven, s. 70; Koç (n 23) 71.

¹¹² Koca ve Üzülmüş (n 24) 314; Artuk ve diğerleri (n 24) 492.

¹¹³ Özgenç (n 24) 458; Koca ve Üzülmüş (n 24) 315.

¹¹⁴ Koca ve Üzülmüş (n 24); 314; Aydın (n 9) 25; Koç (n 23) 69; Karadaş (n 23) 72.

¹¹⁵ Karadaş (n 23) 73; Aydın (n 9) 116; Koç (n 23) 69.

Hekimlik Meslek Etiği Kuralları m. 9 “...sırrın saklanması hasta ya da öteki insanların yaşamını tehlikeye sokması durumunda, hastanın kişilik haklarının zedelenmemesi koşuluyla, hekim bu sırrı saklamakla yükümlü değildir.”

Ruh Hekimliği (Psikiyatri) Meslek Etiği Kuralları m. 6 “...gizlilik kuralı ancak hastanın kendisine ya da çevresine ciddi bedensel, ruhsal ya da ekonomik zarar verme olasılığı varsa bozulabilir.”

Sağlık Mesleği Mensupları ile Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik m. 5/1-ı “Mesleki uygulamalar sırasında edindiği kişisel verileri ve sağlık ile ilgili özel bilgileri, ilgili mevzuat gereği rapor düzenleme ve hastanın ya da diğer kişilerin hayati tehlikesi söz konusu olduğu durumlar hariç, muhafaza eder ve üçüncü kişilerin eline geçmemesi için gerekli tedbirleri alır.”

Davaya konu olan bir olaydan örnek vermek gerekirse, psikiyatrist hekim tarafından tedavi edilen hastanın eşinin açmış olduğu boşanma davasında, çiftin çocuklarının korunması amacıyla velayete dair talebin dikkatle değerlendirilebilmesi için avukatın talebi üzerine hekim, hastasına ait dosyayı hem avukata hem de mahkemeye sunmuştur. Olay sonrasında, hastaya ait kişisel nitelikteki bilgilerin rıza dışında açıklandığı iddiasıyla açılan ceza davasında mahkeme, çocuğun yararının hastanın gizlilik yararından üstün olduğuna hükmetmiştir. Bu noktada mahkeme kararında, boşanma davası sırasında çocuğun velayeti ve gözetimi bakımından verilecek karara ilişkin olarak mahkemeye sunulan bilgiler yönünden kişisel verilerin gizli tutulmasından söz edilemeyeceği ifade edilmiştir¹¹⁶.

Zorunluluk hâli kapsamında tartışılan temel sorunlardan biri, AIDS tanısı konulan hastaların üçüncü kişiler açısından risk yaratması durumunda, hastanın rızası bulunmaksızın tehlike altında olan kişilere bilgi verilip verilmeyeceği meselesidir¹¹⁷. Zorunluluk hâli kapsamında, üçüncü kişinin bilgilendirilmesinin zorunlu olduğu durumlarda öncelikle hastanın sürece katılımı sağlanmalıdır. Bununla birlikte, hastanın bu bilgilerin gizli tutulması talebi varsa bu talebe rağmen üçüncü kişinin yaşam ve sağlık hakkının ciddi tehlike altında bulunması hâlinde, sağlık mesleği mensubunun bildirimde bulunabileceği kabul edilmektedir. Nitekim

¹¹⁶ Hakeri (n 25) 1120.

¹¹⁷ Taymur (n 91) 92.

Dünya Sağlık Örgütü ve UNAIDS tarafından yayımlanan kılavuzda da bu yaklaşım benimsenmiştir¹¹⁸.

Bu tartışmalı mesele bakımından AİHM'in yaklaşımı da önem taşımaktadır. Finlandiya'ya karşı verilen Z. kararında, başvurucunun hekimlerinin ceza yargılamasında tanık olarak dinlenmesi sonucu HIV statüsünün ortaya çıkması, özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirilmiştir. Mahkeme, ifadelerin alınması sırasında mahremiyetin korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin uygulandığını ve aynı delile başka şekilde ulaşılamadığını belirterek AİHS madde 8'in ihlal edilmediğine karar vermiştir¹¹⁹.

Kanaatimizce de HIV ile enfekte hastanın partnerinin hastalık konusunda bilgilendirilmesi, gerekli şartların varlığı hâlinde zorunluluk hâli kapsamında değerlendirilmeli ve cezai sorumluluk doğurmamalıdır. Zira bu durumda hem toplum sağlığına hem de üçüncü kişinin yaşam ve sağlık hakkına yönelik ciddi bir tehlike söz konusudur.

6. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

a. Teşebbüs

TCK m. 136'da tanımlanan “*verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçu bakımından teşebbüsün mümkün olup olmadığı hususunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Birinci görüş, suçun sırf hareket suçu olması dolayısıyla teşebbüse elverişli bir suç olmadığını ileri sürse de çoğunluk görüş suçun teşebbüse uygun olduğu yönündedir¹²⁰. Kanaatimizce, suçun işlenme şekli ve yöntemleri çeşitlilik gösterdiğinden suçun maddi unsuru olan icra hareketlerinin parçalara bölünebilir olması durumunda ve failin bu hareketlerinin kendi kontrolü dışındaki sebeplerle tamamlayamaması halinde teşebbüs hükümlerinin uygulanması gerektiğidir. Örneğin, hekimin sanatçı olan hastasına ait ameliyat fotoğraflarını posta yoluyla basına servis etmesi durumunda, postanın yetkisiz üçüncü kişilere ulaşmadan ele geçirilmesi

¹¹⁸ “Sağlık personelinin bu kararı almadan önce aşağıdaki koşulların yerine getirildiğinden emin olması gerekmektedir: • HIV-pozitif kişiye (başvuran kaynak kişi) eşini bilgilendirme doğrultusunda yeterli biçimde danışmanlık verilmiş olmalı. • Danışmanlık sonucunda güvenli cinsel davranış dahil olmak üzere uygun davranış değişikliğinin sağlanmamış olması. • HIV-pozitif kişi eş(ler)ini bilgilendirmeyi reddetmiş ya da eş(ler)inin bilgilendirilmesine onam vermemiş olmalı. • Saptanabilen eş(ler) için gerçek bir bulaşma riski bulunmalı. • HIV-pozitif kişiye sağlık personeli tarafından yeterli süre tanınmış olmalı. • Eğer pratik olarak mümkünse HIV-pozitif kişinin kimliği eşinden gizlenmeli. • Her iki taraf için gerekli destek sağlanmalı ve şiddet ve aile sorunlarının ortaya çıkmasını önlemek için izleme sistemi oluşturulmuş olmalıdır.”, Bknz.: AIDS, İnsan Hakları ve Yasalar Türkiye’de AIDS Konusundaki Yasal Düzenlemeler ve Öneriler, Türkiye HIV/AIDS Önleme ve Destek Programı, <https://pozitifyasam.org/wpcontent/uploads/Kitaplar/AIDS,%20%C4%B0nsan%20Haklar%C4%B1%20ve%20Yasalar.pdf> (Erişim: 18.04.2026).

¹¹⁹ Yokuş Sevük (n 18) 807; Taymur (n 91) 95.

¹²⁰ Yılmaz (n 36) 84; Boga (n 2) 60; Karadağ (n 23) 78; Yıldız (n 1) 99; Kertmen (n 22) 181.

halinde suçun teşebbüs aşamasında kaldığından bahsedilecektir. Ancak, hastanede tedavi altında bulunan sanatçının sağlık durumuna ilişkin basın bilgilendirilmesinin hekimden istenilmesi durumunda, hekim tarafından yapılan basın açıklamasının hastanın gösterdiği rıza sınırlarını aşması halinde, suç ani hareketli olarak işlendiğinden teşebbüs mümkün olmayacaktır.

b. İştirak

TCK m. 136 suçu kapsamında iştirak kurallarının tüm hallerinin uygulanması mümkündür¹²¹. İştirak bu suç açısından özellik arz etmemektedir¹²². Hastanın kişisel verilerini, hastanın hekimiyle beraber hukuka aykırı şekilde yayan, veren ya da ele geçirmek suretiyle suç tanımında yer alan tipik hareketi gerçekleştiren yahut azmettiren veya yardım eden kişiler TCK'da yer alan iştirake ilişkin genel hükümler çerçevesinde cezalandırılacaktır¹²³. Ancak TCK m. 40 hükmünde düzenlenen iştirakte bağlılık kuralı uyarınca, hekimin suça konu teşkil eden fiili hukuka aykırı olarak değerlendirilemiyorsa hekimin gerçekleştirdiği fiile iştirak eden kişiler hakkında da cezaya hükmedilmeyecektir.

c. İçtima

TCK m. 136'da düzenlenen “*verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçuna ilişkin olarak kanun koyucu özel içtima kuralları öngörmediğinden, TCK m. 42 ile 44. maddeleri arasında yer alan genel içtima hükümleri bu suç kapsamında da geçerli olacaktır. Suçların içtimasında kural gerçek içtima olduğundan dolayı öncelikle bu suç açısından gerçek içtimanın mümkün olduğunu söyleyebiliriz.

Doktrinde TCK m. 136 “*verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçu ile TCK m. 135'te düzenlenen “*kişisel verilerin kaydedilmesi*” suçu arasında gerçek içtima kurallarının uygulanıp uygulanmayacağı hususu tartışmalıdır. Doktrinde bir görüş, TCK m. 135 ile TCK m. 136 suçları arasında bir geçit suç ilişkisinin mevcut olduğunu ve bu bağlamda fail hakkında yalnızca TCK m. 136 suçundan cezaya hükmolunması gerektiğini ileri sürmektedir¹²⁴. Buna karşın, diğer görüş ise her iki suça ilişkin düzenlemenin her ne kadar aynı

¹²¹ 765 sayılı eTCK kişisel verilerin açıklanması suçunu özgü suç olarak düzenlemekteydi, bu durum sağlık meslek mensupları dışında kalan kişilerin bu suça sadece azmettiren ya da yardım eden olarak katılmalarına imkan veriyordu. Ancak, 5237 sayılı TCK ile birlikte bu suç, özgü suç kapsamından çıkarılmıştır. Bu değişiklikte birlikte, sağlık meslek mensupları dışında kalan diğer kişilerin de ilgili suça failliğin tüm şekilleriyle katılımı mümkün kılınmıştır.

¹²² Boga (n 2) 60; Kertmen (n 22) 183; Karadaş (n 23) 78; Yıldız (n 1) 99.

¹²³ Karadaş (n 23) 79.

¹²⁴ Koç (n 23) 74; Yılmaz (n 36) 85.

hukuki değeri koruduğu kabul edilse de kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde ele geçirilmesi ya da yayılması için ilgili verilerin bir sisteme ya da başka bir yere kayıtlı olması gerekliliği gibi bir zorunluluğun bulunmadığını, dolayısıyla bu suçlar arasında bir geçit suç ilişkisinin var olmadığını ve gerçek içtima hükümlerinin uygulanması gerektiğini belirtmektedir¹²⁵. Bu husustaki başka bir görüş ise failin fiili gerçekleştirme saikinın esas alınması gerektiğini, bu bağlamda eğer fail verileri hukuka aykırı şekilde verme ya da yayma fiilini gerçekleştirme amacıyla hareket ediyor ve ancak öncesinde kişisel verileri mutlaka kaydetme zorunluluğu bulunuyorsa, bu durumda TCK m. 135'in geçit suç niteliğini haiz olduğunu, fakat fail TCK m. 136 anlamında başka farklı bir saikle hareket ediyorsa geçit suç ilişkisinin oluşmayacağını, bu noktada hareketin tekliğine veya çokluğuna yönelik bir değerlendirmenin yapılması gerektiğini ifade etmektedir¹²⁶. Bizim de benimsediğimiz görüş TCK m. 135 ile TCK m. 136'da düzenlenen suçlar arasında bir geçit suç ilişkisinin bulunmadığı yönündedir. Zira TCK m. 136 *“verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme”* suçunun oluşabilmesi kişisel verinin bir sisteme ya da başka bir yere kaydedilmesine bağlı değildir. Nitekim madde gerekçesinde de bu husus *“...hukuka uygun olarak kaydedilmiş olsun veya olmasın, kişisel verileri hukuka aykırı olarak başkalarına vermek, yaymak veya ele geçirmek, bağımsız bir suç tipi olarak tanımlanmıştır”* şeklinde ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu suç ile TCK m. 135 arasındaki içtima ilişkisinin, hareketin tekliği noktasında failin hareketleri esas alınarak incelenmesi ve failin kaydetmeye yönelik hareketinin aynı zamanda verilerin verilmesi veya yayılması hareketlerini içermesi halinde, fikri içtima hükümlerine göre ceza tayin edilmesi gerekmektedir¹²⁷. Örneğin, bir hekimin hastasının ameliyatına ilişkin fotoğraflarını, hastanın rızasını almadan kendi sosyal medya hesabına kaydetmesi hâlinde, hekim aynı zamanda hastanın kişisel verilerini yayma fiilini de gerçekleştirmiş olacağından TCK m. 44 uyarınca fikri içtima hükümleri uygulanacaktır. Hekimin önce bunları kaydedip daha sonrasında hukuka aykırı şekilde yayması hâlinde ise iki farklı hareketin gerçekleştirilmesi söz konusu olacağından bu durumda gerçek içtima hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

TCK m. 136 suç tanımında yer alan verme ya da ele geçirme fiillerinin tek bir suç işleme kararı kapsamında ve farklı zamanlarda aynı kişiye ait veriler üzerinde gerçekleştirilmesi halinde zincirleme suçtan bahsedilir ve TCK'nın 43/1 maddesi uyarınca artırım yapılarak fail hakkında tek bir cezaya hükmolunur¹²⁸. Bu fiillerin birden fazla kişiye yönelik tek bir hareketle

¹²⁵ Titrek (n 7) 95; Boga (n 2) 60; Yıldız (n 1) 101.

¹²⁶ Yokuş Sevük (n 18) 276.

¹²⁷ Kertmen (n 22) 188; İtişgen (n 21) 197; Seven (n 5) 141.

¹²⁸ Sınar (n 18) 59; Kertmen (n 22) 187.

işlenmesi durumunda ise aynı neviden fikri içtima oluşur ve TCK'nın 43/2 maddesinin atfı sebebiyle zincirleme suç hükümleri uygulanır¹²⁹.

Kanun koyucu tarafından TCK m. 136'da yer alan “*verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçu seçimlik hareketli bir suç olarak düzenlenmiştir. Hekim, hastasının bilgilerine hekim-hasta ilişkisinin başlangıcından ve bu ilişkinin sona erdiği ana kadarki süreçte, bizzat doğrudan veya ekip ameliyatları ve konsültasyon gibi zorunlu durumlarda da dolaylı bir şekilde vakıf olabilmektedir. Hekimin eriştiği bu kişisel verileri hukuka aykırı biçimde başkasına vermesi ya da yayması suçtur. Ayrıca hukuka aykırı ele geçirmiş olması da suç teşkil edecektir. Ancak kişisel verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi ve sonrasında bu verilerin ayrıca verilmesi ya da yayılması halinde tek bir suçun varlığından söz edilecektir¹³⁰. Zira verme fiili cezalandırılmayan sonraki harekettir. Bu netice suçun seçimlik hareketli olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak bu husus temel cezanın belirlenmesi aşamasında dikkate alınacaktır.

7. Kovuşturma ve Yaptırım

Özel hayata karşı suçların soruşturulma ve kovuşturulması şikâyete tabi olmasına karşın kişisel verilerin açıklanması suçu, özel hayata karşı işlenen suçlardan ayrılarak, şikâyete tabi olmayıp re'sen takip edilir. TCK m. 139 hükmünde bu husus; “*Kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme ve verileri yok etmeme hariç, bu bölümde yer alan suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır*” şeklinde ifade edilmektedir. Bu düzenleme gereğince mağdur ya da suçtan zarar gören kişinin şikâyet talebi bulunmasa dahi, hukuka aykırı bir şekilde kişisel veriyi paylaşan kişi aleyhine soruşturma ve kovuşturma yürütülebilecektir¹³¹.

Önceki düzenlemeye göre, “*kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçunu işleyen kişilerin, alt sınırı bir yıl olmakla beraber dört yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmaları öngörülmekteydi. Ancak 21.02.2014 tarihinde yapılan değişiklikle¹³², bu suç için belirlenen ceza miktarının alt sınırı iki yıla çıkarılmıştır. Bu

¹²⁹ Boga (n 2) 60.

¹³⁰ Dülger (n 4) 132; Seven (n 5) 85; Titrek (n 7) 93; Uyan (n 23) 83; Ünlü (n 29) 138.

¹³¹ Karadağ (n 23) 79.

¹³² 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, RG: 06.03.2014, 28933 (Mükerrer).

bağlamda söz konusu suçu işleyen kimse hakkında iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası uygulanacaktır¹³³.

TCK m. 136/2’de yapılan atıf uyarınca suça konu fiil, cinsel istismar ya da cinsel saldırı mağdurlarının uğradıkları saldırılara yönelik olarak soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde ilgili makamların önünde verdikleri beyanlara ilişkin kayıtlar üzerinde gerçekleştirilmiş olması halinde fail hakkında suçun temel haline göre belirlenecek ceza miktarı bir kat artırılarak verilecektir¹³⁴.

Suçun diğer bir nitelikli halini teşkil eden TCK m. 137 düzenlemesi gereğince, kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde verilmesi, yayılması ya da ele geçirilmesi kamu görevlisi tarafından görevinin sağladığı yetkilerin kötüye kullanılması suretiyle yahut belirli bir mesleğin ya da sanatın verdiği kolaylıktan yararlanılarak işlenmesi halinde fail hakkında hükmolunacak ceza yarı oranında artırılacaktır¹³⁵.

Suçun işlenmesi neticesinde tüzel kişilerin lehine bir yarar sağlandığı durumlarda, TCK m. 140 gereğince ilgili tüzel kişiler hakkında TCK m. 60 hükmünde yer alan tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur¹³⁶.

III. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA KİŞİSEL VERİLERİN HUKUKA AYKIRI OLARAK PAYLAŞILMASINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Karşılaştırmalı hukukta da sağlık meslek mensuplarının kişisel verileri saklama yükümlülüğü, hasta mahremiyetinin ve sağlık hizmetine duyulan güvenin temel unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir¹³⁷. İncelenen hukuk sistemlerinde ortak yaklaşım, sağlık meslek mensuplarının mesleklerini icra ederken öğrendikleri kişisel verileri ve özel nitelikli sağlık bilgilerini gizli tutmakla yükümlü oldukları yönündedir. Bu yükümlülük, yalnızca etik bir ödev niteliğinde olmayıp aynı zamanda ceza hukuku, medeni hukuk ve meslek disiplin hukuku bakımından da koruma altına alınmaktadır.

İtalyan hukukunda sağlık meslek mensuplarının mesleki faaliyetleri sırasında edindikleri bilgilerin korunmasına önem verilmekte, belirli hâller dışında bu bilgilerin açıklanmasına izin verilmemektedir. Nitekim kişinin cezai takibata uğramasına neden

¹³³ Koç (n 23) 79; Karadaş (n 23) 80.

¹³⁴ Sınar (n 18) 49; Titrek (n 7) 97; Koç (n 23) 42; Çağlar (n 3) 100, s. 97; Ünlü (n 29) 146.

¹³⁵ Çağlar (n 3) 102; Uyan (n 23) 82; Ünlü (n 29) 145; Koç (n 23) 79

¹³⁶ TCK m. 60 “*Miisadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır.*”

¹³⁷ Seda Yağmur Sümer, Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (Adalet Yayınları 2020) 180.

olabilecek durumlarda dahi mesleki gizliliğin korunmasına yönelik istisnalar kabul edilmiştir¹³⁸.

Alman hukukunda da hekimler ve diğer sağlık meslek mensuplarının öğrendikleri sırların açıklanması, özel sırların ihlali kapsamında yaptırıma bağlanmış ve kişisel verilerin korunması güçlü bir hukuki güvenceye kavuşturulmuştur¹³⁹.

Fransız hukukunda kişisel verileri saklama yükümlülüğü daha da belirgin şekilde kabul edilmekte olup meslek sırrının ifşası kural olarak suç teşkil etmektedir. Sağlık meslek mensuplarının yalnızca kanunda açıkça öngörülen sınırlı hâllerde bilgi paylaşılabilmeleri mümkündür¹⁴⁰.

İngiliz hukukunda ise hasta gizliliği ve tıbbi bilgilerin korunması temel prensiplerden biri olup, sağlık mesleği mensuplarının öğrendikleri bilgileri gizli tutmaları esastır. Ancak ciddi kamu yararı, ağır suç riski veya üçüncü kişilere yönelik ciddi tehlike hâllerinde sınırlı istisnalar gündeme gelebilmektedir¹⁴¹.

Bu itibarla karşılaştırmalı hukukta sağlık mesleği mensuplarının kişisel verileri saklama yükümlülüğünün genel kural olarak benimsendiği, kişisel verilerin açıklanmasının ise ancak kanuni dayanak, üstün kamu yararı veya zorunluluk hâli gibi istisnai nedenlerle mümkün kabul edildiği görülmektedir. Dolayısıyla farklı hukuk sistemlerinde yöntemler değişse de hasta bilgilerinin gizliliği sağlık mesleğinin vazgeçilmez unsurlarından biri olarak korunmaktadır.

¹³⁸ Sevinç Hızal Arslan, 'Türk Ceza Kanunu'nda Sağlık Personelinin İhbar Yükümlülüğü', (2010) 5 (13) Ceza Hukuku Dergisi, 125.

¹³⁹ Taymur (n 91) 240.

¹⁴⁰ E. Lara Su Çuhacı, Hekimin Sır Saklama ve Bildirim Yükümlülüklerine İlişkin Hukuki ve Etik Sorunlar (Aristo Yayınları 2021), 69; Aşkın (n 12) 1389.

¹⁴¹ Çuhacı (n 138) 70.

SONUÇ

Hasta ile hekim arasındaki tedavi ilişkisi, niteliği gereği karşılıklı güvene dayanmaktadır. Bu güven ilişkisi kapsamında hastalar, sağlık hizmeti alabilmek için çoğu zaman özel hayatlarına ve kişisel verilerine ilişkin en mahrem bilgileri sağlık mesleği mensuplarıyla paylaşmak zorunda kalmaktadır. Bu nedenle sağlık alanında elde edilen kişisel verilerin korunması, yalnızca bireyin mahremiyetinin sağlanması bakımından değil, aynı zamanda etkili ve güvenilir bir sağlık hizmeti sunulabilmesi bakımından da büyük önem taşımaktadır. Zira sağlık hakkından yararlanmak isteyen kişi kendine ait bazı kişisel verilerinin hekim veya diğer sağlık mesleği mensuplarıyla paylaşılması gerektiği bilincindedir. Çoğu zaman bu durum kişileri rahatsız etmekte ve hatta sağlık hakkından yararlanmak istemelerine engel dahi teşkil edebilmektedir. Kişi sağlık kurumlarına başvurduğunda paylaştığı sağlık verilerinin rızası olmaksızın başkalarına açıklanmayacağı hususunda güven duymalı ve herhangi bir endişe taşımadan sağlık hakkından faydalanabilmelidir. Hastanın hekime güvenerek mahrem bilgilerini açıklaması hastaya uygulanacak tedavi ve süreç bakımından da önem arz etmektedir. Hastaların zorunlu olarak paylaştıkları bu tarz bilgilerinin, “kişisel verilerinin”, yetkisiz başka kimselerle paylaşılmayacağı hususunda hukuk düzeni tarafından kendilerine güvence sağlanması gerekmektedir.

Esasında hekimlerin sır saklama yükümlülüğüne ilişkin birtakım mevzuat hükümleri mevcuttur. Ancak cezai yaptırım öngörmesi açısından en etkili olan yasal düzenleme çalışmamızın konusunu oluşturan TCK’nın 136. maddesidir.

Bu doğrultuda çalışmamızda öncelikle kişisel veri kavramı ele alınmış ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin yasal dayanaklar üzerinde durulmuştur. Devamında Türk Ceza Kanunu’nun 136. maddesinde düzenlenen “verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme” suçu sağlık mesleği mensupları bakımından suç teorisi çerçevesinde incelenmiştir. Bu kapsamda söz konusu suçun özgü bir suç olmadığı, herkes tarafından işlenebilen bir suç niteliğinde bulunduğu; ancak sağlık mesleği mensuplarının mesleki faaliyetleri sırasında hastalara ait kişisel verilere doğrudan erişimleri sebebiyle bu suç bakımından özel bir önem taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle sağlık mesleği mensuplarının mesleki faaliyetleri sırasında vakıf oldukları hastaya ait kişisel verileri hukuka aykırı biçimde üçüncü kişilere vermeleri veya yaymaları hâlinde TCK m. 136 kapsamında cezai sorumluluklarının gündeme gelebileceği görülmektedir.

Kanun koyucu bu madde hükmüyle genel itibariyle kişisel verilerin korunmasını amaçlamıştır. 765 sayılı eTCK münferit bir düzenlemeyle meslek sırrını koruma altına almaktayken 5237 sayılı TCK’da bu şekilde bir hüküm öngörülmemiştir. Dolayısıyla hekimlerin sır saklama yükümlülüğüne riayet etmemeleri halinde sır kavramını da içine alan TCK m. 136 “*verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme*” suçundan cezai sorumluluklarının gündeme gelmesi söz konusu olacaktır.

5237 sayılı TCK m. 136’da düzenlenen suçun kanuni tanımında, suçun oluşması için gerekli fiiller “verme, yayma veya ele geçirme” şeklinde belirtilmiştir. Görüldüğü üzere ilgili suça ilişkin olarak kanun koyucu tarafından seçimlik hareketler öngörülmüştür. Bu bağlamda suç tanımı içerisinde yer alan fiillerden birinin gerçekleştirilmesi suçun tamamlanması bakımından yeterli olmaktadır. Bu noktada ayrıca bir zararın meydana gelip gelmemesi önemli değildir. Manevi unsur bakımından ise suçun taksirli hâlinin düzenlenmemiş olması sebebiyle yalnızca kasten işlenebileceği tespit edilmiştir. Bunun yanında hastanın rızası, kanun hükmünün icrası ve hakkın kullanılması gibi hukuka uygunluk nedenlerinin, somut olayın özelliklerine göre cezai sorumluluğu ortadan kaldırabileceği değerlendirilmiştir. Özellikle sağlık hizmetlerinin niteliği gereği konsültasyon, bildirim yükümlülüğü ve savunma hakkı gibi alanlarda hukuka uygunluk sebeplerinin dikkatle belirlenmesi gerektiği ortaya konulmuştur.

Nitelikli hâller bakımından ise sağlık mesleği mensuplarının çoğu durumda mesleğin sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle bu suçu işleyebilecek konumda bulunmaları nedeniyle, TCK m. 137 hükmünün uygulama alanının sağlık alanında özel bir önem taşıdığı sonucuna varılmıştır. Bu yönüyle sağlık mesleği mensuplarının kişisel verileri koruma yükümlülüğü, yalnızca etik ve mesleki bir yükümlülük değil, aynı zamanda ceza hukuku yaptırımı ile desteklenen bir yükümlülüktür.

Sonuç olarak, sağlık mesleği mensuplarının hastalara ilişkin kişisel verileri koruma yükümlülüğü, modern sağlık hizmetlerinin ve hasta mahremiyetinin temel güvencelerinden biridir. Bu yükümlülüğün ihlali hâlinde TCK m. 136’nın uygulanması, hasta mahremiyetinin ceza hukuku yoluyla korunması bakımından önemli bir işlev görmektedir. Bununla birlikte dijital sağlık sistemlerinin yaygınlaşması, sağlık verilerine erişen kişi sayısının artması ve veri paylaşım biçimlerinin çeşitlenmesi, gelecekte bu suç tipinin uygulama alanında yeni tartışmalar ve daha hassas değerlendirmeler doğurabilecek niteliktedir. Bu nedenle sağlık alanında kişisel verilerin korunmasına ilişkin ceza hukuku yaklaşımının hem teknolojik gelişmeler hem de hasta hakları perspektifi dikkate alınarak dikkatli ve güncel bir şekilde ele alınması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Aksoy EE, ‘Çocuğun Kişisel Verilerinin Hukuka Aykırı Paylaşılmasının Neticeleri’, 2025 74 (3) *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1211, 1258.

Artuk ME ve diğerleri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (19. Baskı, Seçkin Yayınları 2025).

Aşkın U, ‘Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü ile Suçu Bildirmeme Suçu Arasındaki İlişki’ (2021) 11 (2) *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1368, 1394.

Aydın N, ‘Tıp Ceza Hukukunda Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme ve Ele Geçirme suçu (TCK m. 136)’ (2013) 21 (2) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 7,30.

Boga, BG, ‘Ceza Muhakemesinde Kişisel Verilerin Korunması’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Necmettin Erbakan Üniversitesi 2021).

Can N ‘Hasta Mahremiyeti Hakkı’ (2020) 2020 (147) *TBB Dergisi*, 183, 220.

Çağlar İ, *Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu* (TCK m.136) (Adalet Yayınları 2024).

Çuhacı E.L, *Hekimin Sır Saklama ve Bildirim Yükümlülüklerine İlişkin Hukuki ve Etik Sorunlar* (Aristo Yayınları 2021).

Dülger, MV, ‘Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Bağlamında Kişisel Verilerin Ceza Normlarıyla Korunması’, (2016) 3 (2) *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 101, 167.

Dülger, MV, ‘Sağlık Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Hasta Mahremiyeti’, (2016) 1 (2) *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 43, 80.

Erdoğan E, ‘6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Açık Rıza’ (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Yeditepe Üniversitesi 2022).

Gülmez LC, ‘Kişisel Verilerimiz Korunuyor mu?’ (2011) 6 (59) *Terazi Hukuk Dergisi*, 57, 65.

Gürler M, ‘Türk Ceza Kanunu’ndaki Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Suçlar Bakımından Hukuka Uygunluk Sebepleri’ 2025 11(2) *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 979-1008.

Güven B, ‘Hasta Bilgilerinin Gizliliği Prensibi’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Bilgi Üniversitesi 2010).

Hafızoğulları Z. ve Özen M, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (U S-A Yayıncılık 2021).

Hakeri H, *Tıp Hukuku* (19. Baskı, Seçkin Yayınları 2020).

Hızal Arslan S, ‘Türk Ceza Kanunu’nda Sağlık Personelinin İhbar Yükümlülüğü’, (2010) 5 (13) *Ceza Hukuku Dergisi*, 948, 978.

İtişgen R, ‘Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu’ *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* (2015) (23) 179, 202.

Kandilli E, ‘Sağlık Hukukunda Etik Açısından Kişisel Veriler ve Mahremiyet Hakkı’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi 2019).

Karadaş N, ‘Tıp Hukukunda Kişisel Verilerin Açıklanması Suçu’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İnönü Üniversitesi 2019).

Karaduman İşlek, S, ‘Kişisel Verilerin Korunması Hakkı: Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Maltepe Üniversitesi 2020).

Karasu S, Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü (Vedat Kitapçılık 2009).

Karataş E, ‘Çocukların Kişisel Verilerinin İşlenmesinde Açık Rıza ve Yaş Sınırına İlişkin Mukayeseli Bir İnceleme’, 2025 16 (64) *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 231, 284.

Kertmen, S, ‘Kişisel Veriler Bağlamında Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğünden Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul 2022).

Koca M. ve Üzülmöz İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (18. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2025).

Koç B, ‘Tıp Alanında Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu’ (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi 2019).

Kolenoğlu M, ‘Sağlık Mesleği Mensuplarının Sır Saklama ve Suçu Bildirme (İhbar) Yükümlülüğü’ (Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü 2009).

Özgenç İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (21. Bası, Seçkin Yayıncılık 2025).

Özgül ME, *Tıbbi Yapay Zekâ Uygulamalarında Kişisel Verilerin Korunması* (Seçkin Yayıncılık 2025).

Parlar A ve Banko M, *Hakaret ve Özel Hayata Karşı Suçlar* (Adalet Yayınevi 2014).

Sınar H, 'Kişisel Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme, Yayma veya Ele Geçirme Suçu (TCK Md. 136)' (2020) 2 (1) *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, 33, 62.

Seven H, 'Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme Suçu (TCK m.136)' (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi 2021).

Şaşmaz HÇ, '5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunmasına Yönelik Suçlar' (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Atılım Üniversitesi 2021)

Şimşek Küçükbasmacı G, 'Sağlık Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Ab Mevzuatı ile Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi' (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi 2022).

Taymur B, *Sağlık Mesleği Mensuplarının Sır Saklama Yükümlülüğü ile Suçu Bildirmeme Suçu Arasındaki İlişki* (Filiz Kitabevi 2025).

Titrek GB, 'Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunmasına Yönelik Suçlar', (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Bursa Uludağ Üniversitesi 2020).

Uyan M, 'Kişisel Verilerin Korunması Hakkına Yönelik Suçların Türk Ceza Hukuku Kapsamında İncelenmesi' (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Hasan Kalyoncu Üniversitesi 2022).

Uyarer Göçmen S. '6698 Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması' (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Galatasaray Üniversitesi 2019).

Uzun TP, 'Sağlık Hizmetlerinde Kişisel Verilerin Korunması' (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi 2021).

Ünlü C, 'Türk Ceza Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması' (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul Ticaret Üniversitesi 2022).

Ümit C. ‘Hekimlerin Mesleklerinin Uygulanmasından Doğan Ceza Sorumluluğu’, (2017) 8 (32) *TAAD*, 197, 246.

Yıldız A, ‘Kişisel Verilerin Korunması ile İlgili Cezai Düzenlemeler’ (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Ufuk Üniversitesi 2022).

Yılmaz SS, *Tıp Alanında Kişisel Verilerin Açıklanması Suçu* (Seçkin Yayıncılık 2014).

Yokuş Sevük H, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (2. Baskı, Adalet Yayınevi 2019).